

Gorvatxev impulsa la transformació política de l'URSS.

LA REVOLUCIÓ DES DE DALT

Després d'una primera etapa centrada en la renovació econòmica i en la substitució de molts quadres dirigents, el líder soviètic Mikhaïl Gorvatxev ha emprès ara una tasca molt més difícil: la d'introduir canvis en les estructures polítiques de l'URSS per aconseguir, més que una reforma, una autèntica transformació d'abast revolucionari al si de la societat soviètica actual.

L'ascens de Mikhaïl Gorvatxev a la cúpula de poder del Kremlin a principis del 1985 va marcar a l'URSS el començament d'una etapa dedicada sobretot a la presa de decisions econòmiques i de renovació de l'aparell i del Partit. El líder soviètic havia entès des del primer moment que calia llençar-se sense trigar més a la tasca d'una reforma econòmica per elevar necessàriament l'eficàcia i la productivitat del sistema econòmic soviètic. És clar que això no era res de nou. Ja s'havien fet d'altres intents anteriors de replantejament de les directrius econòmiques (a partir del 1957 amb Khrushchev i del 1965 amb Breznev) i tots havien topat amb un sistema polític autocràtic incommovible. Els projectes de reforma a l'URSS no van assolir mai plenament el seu objectiu perquè la seva realització implicava canvis polítics que no resultaven acceptables per la classe dirigent. Des que es va fixar, a començaments de la dècada dels trenta, la directriu de «planificació dirigida», el sistema soviètic de funcionament de l'economia ha continuat inalterable. Aquest sistema, però, no ha posat en cap moment, durant els últims cinquanta anys, el règim soviètic en situació de colapse econòmic. Fins i tot ara mateix els índexs de creixement, en plena crisi de les economies occidentals,

continuen sent positius, sense que s'enregistri el més mínim atur laboral, i havent aconseguit, de forma, això sí, molt lenta i gairebé inapreciable, de millorar les condicions de vida dels soviètics. Malgrat tot, el descens del Producte Nacional Brut (que ells anomenen renda nacional) en més de sis punts i que se situa en la dècada actual al voltant d'un 3% —enfront d'un 9% en la dècada dels anys cinquanta— ha fet veure clarament a les autoritats de Moscou la impossibilitat de posar-se al nivell dels països desenvolupats d'Occident en un futur pròxim, en contra del que prometia el Programa del PCUS, segons el qual s'havia d'entrar en la fase superior de desenvolupament, anomenada de «comunisme pur», a partir de la dècada actual dels vuitanta.

S'ha fet palès així que la modernització de l'economia soviètica, assolida al preu d'haver de pagar un cost humà immens, ha resultat ser molt relativa.

La capacitat d'innovació, d'economitzar mà d'obra i materials per unitat de producció, d'assegurar el rendiment normal de les despeses de capital, de mantenir els nivells de qualitat, etc, s'ha quedat desproporcionadament endarrerida. Els únics èxits s'han aconseguit, els últims anys, a les àrees seleccionades d'alta priori-

SUMARI

El fantasma del deute extern a llatinoamèrica amenaça amb la involució en tots els aspectes

Pàg. 4

La contribució militar espanyola a l'OTAN: un difícil equilibri

Pàg. 6

La política exterior espanyola cap al Magreb encara és un capítol irresolt.

Pàg. 8

Síria controla els passos del Líban

Pàg. 12

Entrevista a Joan Majó: «El nord enfonsa cada cop més el sud»

Pàg. 18

Dossier Cidob. Director: Josep Ribera. Edita i realitza: CIDPB, Centre d'Informació i Documentació Internacionals a Barcelona. Secretaria i Comandes: Roger de Llúria, 125, 1r. 08037-Barcelona. Està autoritzada la reproducció esemental la procedència.

tat política (armament, exploració espacial, etc.), que en cap cas no han traspassat a d'altres àrees. I la raó de tot plegat ha estat sense cap dubte la pròpia dinàmica de mobilització social contra les directrius imposades per Moscou en el terreny econòmic. Per bé que a l'URSS no es reconeix el dret de vaga, ni s'autoritzen les manifestacions de protesta als carrers, els treballadors soviètics han anat trobant d'altres eines de defensa dels seus interessos. Les pressions socials, fins fa poc inèdites a l'URSS, però que s'han començat a conèixer arran del procés d'obertura, han pres, els últims anys, el caràcter de «vaga de zel» generalitzada.

Amb tot plegat es fa cada cop més evident, per tant, la progressiva inactivitat de l'economia soviètica, i el que és més greu: si continua aquesta tendència es veurà amenaçada no només la capacitat de satisfer les aspiracions dels consumidors, sinó també la pròpia posició i aspiració de superpotència que gaudeix l'URSS.

Conscient de tot això, el líder soviètic Mikhail Gorvatxev s'ha proposat de reconquerir la confiança dels soviètics en el seu règim donant-los més capacitat d'acció i, en definitiva, més poder de decisió. Al capdavant, el secretari general del PCUS ha entès, dos anys després d'arribar al poder, que els remeis econòmics eren insuficients si no anaven acompanyats de decisions de caràcter polític. Amb aquest convenciment que l'economia no és un compartiment aïllat del conjunt social i que no es pot reactivar si el sector polític continua estancat, Gorvatxev va decidir presentar batalla a la cúpula del Kremlin al recent XXVII Congrés del Comitè Central del Partit Comunista de la Unió Soviètica.

La mateixa dificultat d'arribar a aquest últim Congrés del PCUS, ajornat en tres ocasions sense donar cap explicació i celebrat un mes després de la data límit autoritzada pel reglament intern del partit, ja feia augurar la naturalesa extraordinària d'un gran esdeveniment. Com també, però, feia sospitar que, per fer prosperar l'ansiejada meta d'una transformació de la societat soviètica en profunditat, Gorvatxev hauria de rebaixar el sostre de la seva proposta inicial, per fer-la acceptable a les classes dirigents. El contingut del seu missatge adreçat al plenari del Comitè Central del PCUS va desmentir després els temors que s'hagués disminuït l'abast de l'oferta de transformació del secretari general.

Deixant de banda les generalitzacions sobre l'anomenada *perestroika* (reconstrucció) econòmica, i sobre la *glasnost* (transparència), l'informe de Gorvatxev ha fet per primer cop un exercici d'apropament a un pla de gran abast de democratització de la societat, sense la qual, va dir, «és impossible de canviar el clima moral del país». Aquesta democratització ha de traduir-se, d'aquí a poc temps, en un canvi de les normes implantades al si del PCUS, a la resta d'organismes de comanament de l'Estat i fins i tot de les fàbriques «perquè els temps de la designació dels quadres per part de les altes jerarquies i de la unanimitat de tot i per a tot s'han acabat». Però el primer que destaca de l'informe és una crítica molt més oberta i dura contra l'estancament, el conservadurisme i la corrupció que han caracteritzat la llarga etapa de Breznev. Amb profusió de cites de Lenin, Gorvatxev enllaça la seva lluita contra els mètodes negligents de Breznev amb un problema més profund: la superació de les abominables deformacions del socialisme comeses per Stalin. La *perestroika* suposa així, des d'aquesta perspectiva, un objectiu de més gran abast: el de fer possible, ara, tot el que Khrushchev va plantejar sense que li fos possible de posar-ho en pràctica.

Pel que fa a les propostes concretes de Gorvatxev, les més notables són l'elecció dels dirigents del partit amb vot secret i amb pluralitat de candidatures. El vot secret dels dirigents del partit i de l'Estat no només no perjudicarà, segons Gorvatxev, la seva autoritat, sinó que contribuirà a apropar la cúpula dirigent a la gran massa de població governada, sense la qual són inútils tots els esforços de democratització. Això, també segons Gorvatxev, és igualment vàlid per als directores d'empresa, per als caps de taller i per a tots els ciutadans soviètics amb càrrecs de responsabilitat i de comanament en el terreny de la producció. En conjunt, aquestes mesures no interfereixen amb els estatuts vigents perquè ja s'hi contemplen, encara que de fet sempre s'han mantingut en desús i per això la seva aplicació portaria conseqüències molt serioses. Fins ara l'arrel essencial de l'autoritarisme està en la política d'ascensos dels tècnics, subordinats a la decisió dels seus superiors i ratificada per una elecció formal. Això determina que, en les decisions i en les conductes, tot depengui del que es proposa des de dalt, tant en els àmbits purament locals com estatals.

Perquè tot això comenci a canviar, Gorvatxev es compromet a sotmetre pròximament a debat nacional el seu projecte d'un nou estatut de l'empresa soviètica que permetrà donar un nou pas cap a una forma inèdita d'autogestió. Prèviament, però, Gorvatxev haurà de respondre ell mateix a les expectatives creades amb el seu informe impulsant un canvi en les pautes de capteniment de tot el seu entorn de poder, viciat pels procediments històrics de fer política. Li caldrà, així, lluitar contra l'immobilisme de l'aparell del partit, aferrissat defensor dels privilegis dels seus membres i que actua com un fre incansable en l'ascens dels quadres més joves, més capacitats i més susceptibles de donar suport a les novetats del nou líder.

Una altra proposta important de Gorvatxev fa referència al nou sistema electoral, no només en l'àmbit estrictament del partit, sinó en el dels òrgans estatals de l'URSS. Encara que no està clar l'abast d'aquests canvis en l'aparell estatal, s'ha de suposar que el dirigent soviètic s'ha adonat que és impossible continuar legitimant, mitjançant una caricatura electoral, els òrgans legislatius (una candidatura única designada pel partit comunista obté més del 99% dels vots).

Per bé que el sistema de diversitat de candidatures funciona a Hongria des de fa anys, sense que això hagi suposat una autèntica representativitat del Parlament de Budapest, ni la credibilitat democràtica de l'assemblea d'aquest país, aquest estat de l'Europa de l'Est és l'únic que té un cert dinamisme polític i una major pluralitat de veus, dins d'un ordre. I això és el que es proposa, ni més ni menys, Gorvatxev, quan parla de donar protagonisme als no-comunistes, a les dones i als joves. Es tracta de reequilibrar la gestió de la societat, en la qual avui dia els membres del PCUS, amb només una representació del 5 per cent de la població soviètica total, monopolitzen tots els càrrecs. També es tracta de donar opció a l'electorat femení, en un país on les dones són majoria, d'accedir a les altes instàncies del poder alhora que s'absorbeix els sectors de població jove més preparats per a les funcions de responsabilitat al capdavant de l'aparell estatal.

Amb aquesta maniobra, Gorvatxev s'assegura la possibilitat de promoure figures dels sectors en els quals gaudeix de més gran suport: la intel·lectualitat, tan artística com tècnica i científica.

També, en anunciar la convocatòria d'una «Conferència Nacional» del partit per al pròxim any 1988, que serveixi per examinar el desenvolupament de la «democratització», el secretari general del PCUS recorre a un òrgan que ha estat en desús els últims 45 anys, des que el 1941 el va crear Iosif Stalin. El cap del Kremlin compta amb el rescat d'aquest organisme per evitar l'encarcarament dels congressos i per facilitar que, inclús en la discussió dels temes de partit, hi siguin presents aquells sectors més oberts a les idees de transformació i transparència.

No cal dir que, així, el líder soviètic entra de ple en l'etapa més delicada del seu rodatge com a secretari general del PCUS, i que li resultarà molt perillós de fer-ho perquè resultaran afectats negativament interessos i sectors molt forts que disposen d'un poder real considerable. És previsible, per tant, que es produeixin intents de derrotar-lo o d'erosionar i trivialitzar les seves innovacions. Una amenaça que l'obligarà a potenciar els suports de què gaudeix en les esferes que fins ara no han estat la base del poder tradicional a la Unió Soviètica. Del que no hi ha dubte és que el món asisteix a un procés que pot acabar

sent, per moltes raons, autènticament històric.

Unes quantes hores després del XXVII Congrés del PCUS, el ministre d'afers estrangers de l'URSS, Eduard Txevernatze, viatjava a l'Alemanya Oriental i a Txecoslovàquia per intentar convèncer als seus dirigents de la necessitat d'aplicar mesures democratitzadores. El cap de la diplomàcia soviètica no ho va aconseguir perquè tant a Berlín-Est, on s'hi va estar tres dies, com a Praga, on només hi va fer escala de 24 hores, les màximes autoritats germano-orientals i txecoslovaques només van expressar el seu suport verbal a les iniciatives de renovació de Moscou, sense demostrar cap intenció de voler-les aplicar als propis règims de Partit-Estat únic. A l'Alemanya Oriental, l'òrgan oficial del partit *Neues Deutschland* va deixar clar, l'endemà que Txevernatze va sortir cap a Praga, que les autoritats de Berlín-Est continuarien les directrius del VIII Congrés celebrat fa quinze anys, en el qual va ser elegit cap del partit l'actual cap d'estat Erich Honecker. Quedava clar, així, per part de la República Democràtica Alemanya, que, si bé saludava les iniciatives de modernització del sistema soviètic, no tenia, en canvi, cap inten-

ció de fer el mateix, potser pel risc d'instabilitat que això suposaria. Al capdavant, la RDA, durant els últims quinze anys, ha portat a bon terme una reforma econòmica conseqüent amb les seves aspiracions i avui dia gaudeix, gràcies a això, del sistema econòmic més efectiu de tots els de l'Europa de l'Est, avantatjant fins i tot la pròpia URSS.

Tampoc a Praga el ministre d'afers estrangers soviètic no va aconseguir res més que el suport verbal, sense cap compromís veritable de seguir-ne l'exemple. El règim txecoslovac, representat pel cap d'estat Gustav Husak, establert per l'URSS l'any 1968 després de la «primavera de Praga», se'n va excusar també al·legant les greus dificultats que tindria per convèncer els adversaris. Des que els guardians de l'ortodòxia, aquell any de l'esclafament de la revolució de Praga, van prendre les regnes del poder, s'ha anat frustrant a Txecoslovàquia tots els afans de renovació política, econòmica i ideològica i avui Moscou té dificultats per trobar a Praga els quadres dirigents necessaris per portar a terme la reforma que intenten exportar.

Jordi Duch i Sesplugues

PRIORITATS DE CONSUM EXTERN

A banda de la profunditat a què s'arribi en el desenvolupament dels projectes de reforma de Gorvatxev, en els àmbits polític i econòmic, el líder soviètic ha començat a impulsar d'altres iniciatives d'obertura del seu règim amb la finalitat de crear l'atmosfera adequada per al procés de transformació política.

Unes iniciatives que es plantegen en tres àmbits: en el dels drets humans, del desarmament i de la política exterior, i que s'adrecen tant al consum de la galeria de ciutadans occidentals, com a la pròpia opinió pública soviètica, a la qual s'intenta convèncer que ara definitivament això de la revolució va de debò.

En l'àmbit dels drets humans, la primera i més significativa de les iniciatives va ser el retorn a Moscou del dissident soviètic més prestigiós, Andrei Sakharov, confinat a la ciutat prohibida de Gorki. Un gest simbòlic, però que no ha estat aïllat perquè l'han seguit els alliberaments de 140 dissidents, entre ells de coneguts opositors com ara el soviètic d'origen jueu Iosif Begun, la poetessa Irina Ratui-

xinsse, Orlof, Goldfard i Satxaranski, entre d'altres.

En l'àmbit del desarmament, la iniciativa més espectacular de Gorvatxev, que finalment, però, ha resultat fallida, ha estat la de la implantació d'una moratòria unilateral en les proves nuclears, que ha durat un any i mig. L'actitud nord-americana de rebuig contra aquesta moratòria unilateral, i la realització ininterrompuda de proves nuclears experimentals, al llarg de tots aquests divuit mesos d'inactivitat nuclear soviètica, van acabar portant Moscou a reprendre-les, a principis del passat mes de març. En aquest mateix terreny, el líder soviètic ha impulsat iniciatives de desarmament global, tant dels míssils d'abast mitjà com estratègics, que no han prosperat fins que, a principis del mateix mes, va acceptar de no condicionar l'acord de posar-los en pràctica al desplegament del projecte nord-americà de «guerra de les galàxies». El líder soviètic va proposar, en aquest sentit, la liquidació de tots els «euro-míssils» de territori europeu, oferta que va ser rebuda amb satis-

facció per Washington i que, per primer cop, fa albirar la possibilitat d'un acord de desarmament dels arsenals nuclears d'abast mitjà instal·lats a Europa.

Finalment, en el tercer àmbit de política exterior es pot dir que Moscou ha començat a moure seriosament les fitxes i normes del seu joc al tauler internacional. En primer lloc, la iniciativa asiàtica de l'URSS té el punt de mira situat en la negociació d'un nou acord internacional sobre l'Afganistan que li permeti la retirada dels seus efectius militars d'ocupació del territori afganès. Moscou ja ha anunciat en aquest sentit la seva intenció de retirar-se de l'Afganistan tan aviat com es garanteixi el no-alineament d'aquest règim de Kabul. En aquesta mateixa línia de renovació de la política exterior soviètica, també s'hi inscriu l'apropament a la Xina i al Japó, i la mateixa revisió dels plantejaments que fins ara han inspirat les relacions soviètico-vietnamites. ■

J.D.

DEUTE EXTERN

El deute exterior separa més els països rics dels pobres

LLATINOAMÈRICA, LA IMPOTÈNCIA DE PODER ÉSSER

El deute exterior és un dels problemes de més difícil solució per als països del Tercer Món. El continent sud-americà es troba greument afectat i la resposta ara per ara ningú no la troba. L'única alternativa parcial vàlida són les moratòries i les renegociacions del deute i els tipus d'interès, la qual cosa no és més que un cercle sense sortida. A més a més de bona voluntat per part dels països rics, falta predisposició i fets reals.

El Tercer Món està immers en una situació desesperada i poc esperançadora, malgrat que l'esperança és l'últim que s'ha de perdre. En aquest escrit hom no pretén establir una dicotomia entre països rics i països pobres però, indubtablement, i fent ús d'un llenguatge molt real, veurem que a mesura que uns —els rics— aconsegueixen cada vegada més beneficis, els altres —els pobres— cauen sotmesos a un món de pobresa, malalties, gana i el que és pitjor, la resignació i la impotència davant d'un problema de difícil sortida: el deute.

El deute que assola llatinoamèrica és la lacra més visible i preocupant d'aquest continent. L'aspecte polític és un factor que el deixarem de banda, però cal pensar si la Dictadura, tan estesa les darreres dècades en aquestes terres, ha guardat i guarda encara una relació directa amb els dèficits exorbitats en la major part de països, per no dir tots, del citat continent.

Abans d'entrar en les característiques dels països més afectats pel deute extern de llatinoamèrica, cal indicar algunes xifres i consideracions generals que afecten els països anomenats del Tercer Món, inclosos els de sud-amèrica i els d'altres continents.

L'any 1980 el Tercer Món devia 650.000 milions de dòlars als països acreedors. Es calcula que abans de l'any 90 l'ostentosa xifra haurà arribat als 1.300 bilions de dòlars. La progressió fa pensar que a mida que passen els anys, si no es troba una fórmula per tal de disminuir el deute, aquest augmentarà d'una forma monstruosa. Si repassem el deute total existent la dècada que va del 1974 al 84, es podrà observar que es va passar de 100.000 milions de dòlars —actualment Mèxic té un deute taxat en la

mateixa quantitat i Brasil 107.000 milions— als 900.000. L'any passat, el deute sobrepassà el bilió de dòlars.

El problema més important, però, és que a mesura que augmenta el deute, disminueix la concessió de nous crèdits. L'any 1986 els països rics varen concedir 21.000 milions de dòlars en concepte de préstecs nets, la qual cosa indica una disminució del 25 per cent respecte a l'any anterior i gairebé la meitat menys que l'any 84. El motiu d'aquesta restricció és que els bancs estudien i analitzen l'espectativa d'èxit de rendibilitat una i altra vegada, en lloc de concedir els crèdits tan lleugerament com s'havia fet la dècada anterior.

Davant d'aquesta situació, és a dir, augment del deute i disminució dels préstecs, les dues parts entren en un procés incert, tens i espectant. Els bancs asseguren una bona voluntat de negociació perquè comprenen la situació difícil... els països endeutats, temerosos davant dels rics, es troben en una situació d'asfíxia econòmica, la sortida de la qual ningú, ara per ara, no la coneix.

No obstant això, els grans banquers han dit més d'una vegada que la part principal del deute potser no el recuperaran més, però tots sabem que el flux d'interessos els permet de cobrar la partida inicial multiplicada per l'enèsima part.

L'altra qüestió és que els països deutors es declaren en crac, tal com van fer Mèxic i la major part de països llatinoamericans a l'agost de 1982. Aleshores els acreedors varen trontollar més que res a causa de la sorpresa. Ara disposen d'estratègies, preparades per rebre una resposta d'aquesta índole. A partir de la moratòria, els grans bancs es veuen obligats en certa manera a renegociar els índexs d'interès. Tot i així, la situació

és inacabable ja que es converteix en un cercle. Fins quan?

El volum d'exportacions de la major part dels països del Tercer Món tot just si arriba per amortitzar els deutes. Aquest punt és un fet clarificador del qual es desprèn que falten recursos o diners per crear riquesa, i per tant inversió, per potenciar nous nuclis de producció que puguin fer front a l'increment necessari d'estalvi per reduir paulatinament el deute.

El monstre de Llatinoamèrica

Amèrica del sud és el continent més afectat pel deute exterior. Brasil és el primer país que encapçala el *Ranking*. En l'actualitat deu més de 107.000 milions de dòlars. Des de l'any 1983, no ha pagat una sola quantitat de la part principal del deute, i des del 20 de febrer també ha tancat l'aixeta pel que fa al pagament dels interessos. És una mesura valenta que ha deixat respirar per uns dies a altres països veïns. Tot i així, tant Brasil com els països rics saben que aquest impàs no és indefinit i per tant s'haurà de buscar una solució a marxes forçades. Els bancs, que en definitiva són uns prestamistes i d'això viuen, són els que intensificaran les negociacions per no perdre temps ni diners.

El ministre de finances, Dilson Funes, no ha perdut ni un sol instant en explicar el motiu de la moratòria decretada fa pocs dies, al·lega que està buscant «un mecanisme flexible de finançament». En els primers contactes, el resultat ha estat favorable, segons ha indicat als mitjans de comunicació.

Mèxic és l'altre país que arrossega una xifra carregada de zeros pel concepte del «monstre llatinoamericà». A

finals del 86, tancà amb 100.000 milions de dòlars. Com a conseqüència de la proximitat amb els EUA —tant geogràfica com social—, el Pla Baker ha estat una injecció, almenys sobre els papers, per tal d'amortiguar la crítica trajectòria econòmica que viu el país arran de la crisi del petroli. Els 29.000 milions de dòlars, en tres anys, tal com estipula el Pla Baker, es donaran solament a aquells països que es comprometin a executar ajustaments en els programes econòmics de cadascun dels estats deutors. Mèxic és el primer país que s'ha vist afectat pel Pla. L'altre qüestió és quan cobrarà els diners, ja que hores d'ara no ha vist ni cinc cèntims.

Argentina, tercer país deutor del continent sud-americà, de ben segur travessa una situació econòmica certament diferent. Això és per dues raons: la primera, perquè és un país més competitiu amb la subsegüent resposta a l'hora d'importar els seus productes; per aquest motiu té una major penetració als mercats que els dos països anteriors. Hi ha, doncs, una possibilitat més real de crear riquesa, i per tant expectatives més solvents de, si bé no reduir el deute, si aturar el seu creixement. Tot i així, no és fàcil i depèn de diversos factors. La segona raó és l'enorme esforç que està realitzant l'administració de Buenos Aires. Darrerament s'ha iniciat la segona fase del Pla Austral sota unes expectatives més o menys satisfactòries. No obstant això, l'import del deute extern sobrepasa els 52.000 milions de dòlars, xifra que indica aproximadament la meitat del total que deu el Brasil i gairebé Mèxic.

Veneçuela és el quart país deutor.

Els prop de 35.000 milions els col·loca en una situació francament dolenta si pensem que les perspectives de la recuperació del petroli, com a país productor que és, no són gaire afalagadores. Les intenses negociacions que manté amb els països rics han madurat en sentit positiu i el resultat de les quals ha estat la renegociació dels dos terços del total del deute, així com una sensible reducció dels tipus d'interès.

La resta de països llatinoamericans no sobrepasa els 20.000 milions de dòlars. Aquest fet no vol dir que no sigui tant preocupant com els quatre ja citats; el que succeeix és que si un país va al dia en el pagament dels interessos, hi haurà també possibilitats favorables a aconseguir diners nous. Un altre aspecte és que el deute va estretament relacionat a les possibilitats econòmiques de cada país, es tenen en compte diversos factors: la productivitat/competitivitat per una banda, i el factor risc per l'altra. En definitiva, cal pensar que un petit país com pot ésser Equador, en proporció, pot estar més temps per recuperar o posar-se al punt zero que no pas els quatre grans abans esmentats. És cert, també, que les xifres canten i que un número de sis xifres de dòlars en deute és preocupant i fins i tot alarmanant, per no dir impagable.

Davant d'aquesta realitat, la cara i creu d'una mateixa moneda, hi ha uns afavorits i uns perdedors en els aspectes socials, polítics i, sobretot, econòmics. Una problemàtica d'aquesta magnitud té incidències en tot el món però hi ha una cosa que s'ha de dir clara: si un país ric té possibilitats de posar en marxa un Banc, i

aquest té suficient força per fer de «prestador», per aquesta mateixa premissa també es podrien reduir els tipus d'interès.

En les Relacions Internacionals no es poder fer prediccions perquè es podrien convertir en anàlisis infundades i, per tant, especulacions futuròlogues sense fonaments científics. Però una altra cosa és denunciar alguns fets que han succeït en la història recent i protagonitzats per les grans potències. Una conseqüència de l'acord de Bretton Woods fou la creació del Banc Mundial el 1944. Ens podríem preguntar si la magna institució té dos tipus de finalitats, una la que queda definida en els seus articles, i l'altra l'espectativa que podia representar per als països més pobres. Amb el temps s'ha demostrat que l'ajut que haurien pogut rebre els més necessitats s'haurà de buscar en altres indrets. I que l'única missió que té com a objectiu el Banc Mundial és la de protegir els interessos econòmics d'aquells que més tenen. Es pot al·legar per contra que molts països endeutats fins les dents de ben segur no n'estarien tant si la seva administració fos un xic més seriosa, és a dir, més representativa de tota la població, amb menys afany de poder polític i econòmic d'alguns dirigents i, en definitiva, sota un règim més pluralista i democràtic. Però aquesta frase anterior no deixa de ser un aspecte gairebé anecdòtic i el problema de fons és la història de la major part dels països del Tercer Món, sintetitzada amb poques paraules: dominació, explotació i bloqueig econòmic. ■

Ramon Roca i Ribó

Documento: Por KONSTANTIN ARGUIR, Secretario responsable de la parte soviética en la comisión intergubernamental mixta soviético-española para la cooperación económica e industrial.

(ve de la pàg. 20)

URSS-ESPAÑA: DIEZ AÑOS DE COOPERACIÓN ECONÓMICA

Se ha ampliado considerablemente la lista de firmas españolas que comercian con entidades soviéticas de comercio exterior. Entre ellas figuran «Querne», «Jumberca», «Kaf», «Inita Eimar», «Tudor», «Tamcos», etc. En las conversaciones se han hecho interesantes propuestas relacionadas con el mutuo envío de mercancías. Todo esto evidencia el interés recíproco en la dinámica y armoniosa cooperación económica-comercial.

Al mismo tiempo cabe señalar que la parte española no ha logrado aplicar una línea encauzada a desarrollar las relaciones económico-comerciales con la URSS sobre la base de

las condiciones establecidas en la cumbre. En julio de 1986, el Ministerio de Relaciones Exteriores de España notificó a la parte soviética sobre la decisión del Gobierno español de interrumpir, desde el 1º de enero de 1987, la acción del acuerdo comercial de 1972. Con la anulación de este acuerdo se liquida la base jurídica contractual de nuestras relaciones y pierde su vigencia el principio fundamental del comercio, el régimen de nación más favorecida.

A pesar de esto la parte soviética está dispuesta a aplicar una política encauzada a fomentar las relaciones económico-comerciales con España.

Acaba la segona sessió negociadora Espanya-Aliança Atlàntica

LA CONTRIBUCIÓ MILITAR ESPANYOLA A L'OTAN: UN DIFÍCIL EQUILIBRI

El dies 26 i 27 de gener es va celebrar a Madrid la 2a. sessió formal de les negociacions entre Espanya i l'OTAN, a fi de definir la participació del nostre país al si de l'Organització Atlàntica i la seva aportació militar a la defensa comuna. Això implica l'assumpció de missions concretes per part de les Forces Armades espanyoles i la seva coordinació amb el dispositiu militar de l'Aliança. Tot sembla indicar que Espanya es disposa a aportar la màxima contribució militar i política que sigui compatible amb el compromís d'eludir l'estructura militar integrada.

Les negociacions van començar després del referèndum del març de l'any passat, sobre la permanència d'Espanya a l'OTAN que el propi govern espanyol va condicionar a tres punts:

— no pertinença a l'estructura militar integrada

— no nuclearització del territori espanyol, mantenint la prohibició d'instal·lar, d'emmagatzemar i d'introduir armes nuclears

— reducció progressiva de la presència militar dels Estats Units a Espanya

Paral·lelament a les negociacions amb l'OTAN, però amb una relació contextual, la diplomàcia espanyola negocia bilateralment amb els Estats Units la reducció de les tropes nord-americanes estacionades a Espanya.

Els compromisos del referèndum estableixen uns límits al grau d'integració d'Espanya a l'Organització Atlàntica. El secret que ha envoltat els documents de la negociació ha estat font de desconfiança envers el govern, tant per part de l'oposició de dretes com d'esquerres. Aquesta desconfiança es va agreujar amb la publicació pel setmanari *Interviú* del 8/10/86, del suposat text del Memoràndum que Espanya va presentar a la seu de l'OTAN a Brussel·les com a base de negociació. Aquest Memoràndum havia estat declarat «matèria classificada» per l'OTAN i, per aquesta raó, no va ser fet públic ni presentat al Parlament espanyol.

El text publicat per *Interviú*, que consta de dotze punts, té diferències d'amplitud i de matis respecte als nou punts que el ministre Narcís Serra va donar a conèixer a la premsa el pas-

sat 22 de maig, a Brussel·les. L'autenticitat del Memoràndum filtrat ha estat oficiosament admesa per fonts de l'Aliança. Aquest deixa suposar una interpretació molt oberta d'uns compromisos assumits per raons de política interior, per tal d'acomodar-los als criteris no coincidents que orienten la política exterior.

Història d'una adhesió

Espanya va ingressar a l'OTAN el 30 de maig de 1982, en virtut del protocol d'adhesió firmat el 10 de desembre anterior pel govern de Calvo Sotelo. Va ser una entrada accelerada, sense cap definició de les condicions de participació.

El desembre de 1982, quan el PSOE va formar govern, la integració era un fet consumat. Les afirmacions anteriors de Felipe González al Congrés dels Diputats assegurant que «si UCD fa entrar a Espanya a l'OTAN (en votació) per majoria simple, nosaltres la hi treurem per majoria simple» xocaven amb les circumstàncies *de facto*. Des de la fundació de l'OTAN, el 1949, cap país no ha sortit de l'Aliança Atlàntica.

El govern socialista va deixar la integració espanyola al punt on era i va interrompre les converses sobre la integració militar. Espanya va seguir l'estructura civil de l'Aliança, participant als comitès on ja era present. També va continuar formant part del Comitè Militar (on ja hi era des de juny de 1982) i va ingressar al Grup de Plans Nuclears, inaugurant a l'efecte la figura d'*observador*.

A la primavera de 1983, amb mo-

tiu de la instal·lació dels euromíssils, Felipe González va expressar la seva «comprensió» per la decisió atlàntica. El 23 d'Octubre de 1984 presentava al Congrés dels Diputats el *decàleg* en matèria de seguretat i defensa. Ens interessaven els dos punts inicials d'aquest *decàleg*:

1) Espanya no denunciarà el Tractat de l'Atlàntic Nord.

2) Espanya no necessita incorporar-se a l'estructura militar integrada de l'OTAN.

Aquests principis marcaven el canvi del govern socialista envers l'OTAN i obrien el camí que va desembocar en el referèndum de 1986.

Part civil i/o part militar

L'OTAN té formalment una estructura civil i una estructura militar, si bé abans de l'abandó per França d'aquesta darrera no tenia gaire sentit fer distincions. De fet cal no oblidar que el Tractat de l'Atlàntic Nord és un tractat de defensa col·lectiva, però també el marc jurídic d'una aliança que utilitza mitjans militars.

L'any 1950, quan s'acabava de firmar el Tractat i s'estudiava el desenvolupament de l'Organització corresponent, va succeir un fet que va decantar l'OTAN definitivament cap a l'organització militar. El 25 de juny, forces de Corea del Nord atacaven la República de Corea del Sud. L'inici de la guerra de Corea, en plena *guerra freda*, augmentava el temor europeu a un atac de l'URSS, i va modificar les previsions inicials. Aquestes ja recollien la creació d'un Consell amb òrgans subsidiaris centrats en un Co-

mitè de Defensa. L'OTAN va passar de ser una aliança per a la defensa a una organització militar, desenvolupant al màxim el punt 3 del Tractat. Aquest preveu que els firmants «prestent-se assistència mútua, mantindran i acreixeran la seva capacitat individual i col·lectiva de resistir a un atac armat».

Els que l'any 1949 eren simples grups de planejament militar van ser substituïts per comanaments superiors aliats. El Comitè Militar es va convertir en l'«autoritat militar suprema» de l'Aliança. Es va crear una força unificada sota l'autoritat del *Saccer*, instal·lat a París. Aviat començaria el debat sobre el rearmament de la RFA i s'invitaria a ingressar-hi a Grècia i Turquia.

L'estructuració de l'OTAN va prosseguir amb la creació d'un Secretariat Internacional, la divisió de l'estructura militar i l'estructura civil, el desenvolupament de programes d'infraestructures comunes i l'augment del nombre de comanaments. L'OTAN va adoptar la doctrina de la defensa adelantada: defensa des de primera línia, sense ceder terreny en cas d'atac. El camí de l'Aliança Atlàntica quedava així definit.

Avui, malgrat l'estructuració formal, la distinció entre part civil i part militar no és nítida: hi ha comitès de l'estructura civil que tracten de temes essencialment militars. El Comitè d'Alts Responsables de la Logística depèn a la vegada d'ambdues estructures. Una part de la defensa aèria depèn de l'estructura civil. El Grup de Plans Nuclears i el Comitè de Plans de Defensa són també estructura civil. En general, quan a França li ha interessat participar en una determinada Comissió s'ha fet dependre aquesta de la part civil.

Pel que fa al paper d'Espanya, interessa la distinció entre estructura militar i estructura militar integrada. Les negociacions Espanya-OTAN contemplan la participació a la primera, però no a la segona. El nostre país participa al Comitè Militar, definit com a màxima autoritat militar de l'Aliança. Del Comitè Militar depenen els comanaments internacionals integrats, que són els qui elaboren els plans de defensa per a les seves àrees respectives. Però a aquest Comitè no se'l considera «estructura militar integrada», ja que el representant militar d'un país no té autoritat sobre les forces assignades a l'OTAN pel seu propi país.

Entre els setze països que componen l'OTAN hi ha models de participació molt diversos.

El cas més singular és el de França, que d'ençà 1967 participa exclusivament a l'estructura civil. De Gaulle va treure França de l'estructura militar, irritat per la imposició de la doctrina McNamara de *resposta flexible*. Aquesta doctrina, basada en l'armament nuclear dels Estats Units, deia que aquests mantindrien el control de l'escalada, i això no era —en l'opinió francesa— una garantia de protecció plena als països europeus i feia possible una guerra nuclear limitada a Europa.

D'aleshores ençà, França no comparteix la doctrina militar de l'Aliança i manté la seva pròpia força nuclear, basada en la doctrina de represàlies massives proporcionals. Tanmateix, els darrers anys hi ha un apropament a les posicions oficials de l'Aliança.

Amb excepció del cas francès, per a la resta dels països adherits les diferències se centren en el terreny de la participació militar, depenent aquesta de la situació geogràfica i el context polític. Existeixen diferents nivells d'assignació de comanaments, forces i missions.

En temps de pau, l'OTAN té comanaments, però no disposa de soldats. Cal exceptuar la Força de Detecció Llunyana (NAEW), formada per tripulacions d'onze països, si bé es tracta de radars volants i no forces de combat. Totes les altres forces de l'OTAN són forces previstes o *assignades*, que només actuen com a tals amb motiu de la realització de maniobres.

Les forces assignades a l'OTAN són determinades forces estatals de països membres, que cada país decideix assignar a l'Organització perquè en cas de crisi passin sota l'autoritat del comanament aliat corresponent.

Una segona categoria són les forces reservades, que en cas de guerra podrien passar sota el comanament de l'OTAN, però no hi ha transferència automàtica. Són forces reservades gran part de les unitats navals.

En teoria, un país pot no assignar forces a l'OTAN. Avui, amb l'excepció de Grècia, tots els països integrats a l'estructura militar hi tenen forces assignades, si bé Dinamarca o Noruega assignen forces només per a missions previstes dins el seu territori.

Pel que fa al territori estatal, hi ha diverses formes de dependència dels comanaments de l'OTAN. Des d'una gran integració (cas de la RFA), fins

a l'excepció de tot un territori de la jurisdicció del comanament OTAN (cas de Portugal, Gran Bretanya, Estats Units i Canadà).

Quant a les armes nuclears, Noruega, Dinamarca i Islàndia no les admeten al seu territori en temps de pau. Islàndia és l'únic país de l'OTAN sense forces armades i no contribueix a les despeses militars de l'Organització.

Espanya a l'esquema atlàntic

En un conflicte est-oest el territori espanyol tindria el paper de reraguarda. En paraules de l'ambaixador a l'OTAN, Jaime de Ojeda, «Espanya dona profunditat a l'OTAN en l'escenari centre-europeu, que altrament seria només un front».

La funció del territori espanyol en cas de conflicte seria assegurar l'arribada dels reforços provinents d'Estats Units i Canadà, mantenint l'espai marítim i aeri tancats a l'enemic. També acompliria missions de suport logístic per a l'avantguarda.

La contribució que l'OTAN demana a Espanya se centra especialment als àmbits naval i aeri. L'aviació i l'armada s'haurien de responsabilitzar del control de l'eix Balears-Estret-Canàries i del sector naval al nord-oest peninsular.

El paper de l'exèrcit de terra és considerat secundari per l'Aliança. Des de la perspectiva espanyola, aquest paper consistiria a defensar el territori peninsular mantenint lliures les vies de comunicació, a donar suport logístic i participar als plans de protecció civil. Tanmateix, l'OTAN no està gaire interessada en la defensa terrestre d'un territori de reraguarda.

Aquestes circumstàncies permeten a Espanya assumir la responsabilitat del seu territori i eludir l'enquadrament sota un comanament de l'OTAN.

En canvi, per a la defensa naval i aèria caldran acords de coordinació entre comanaments espanyols i comanaments de l'OTAN. Aquests acords poden situar les forces espanyoles sota el control *operatiu* de comanaments aliats.

Aquestes dues condicions, la no adscripció del territori i la no assignació de tropes sota la jerarquia militar integrada seran, en definitiva, les úniques diferències rellevants entre el model espanyol i el corresponent a països plenament integrats. ■

Melilla i la mort d'un etarra a Algèria qüestions principals

EL MAGREB S'ENFILA

La política exterior espanyola cap a la zona del Magreb passa per la predisposició al diàleg i la bona relació bilateral. Ceuta i Melilla han fet baixar el termòmetre de la relació cordial amb la monarquia marroquina. I amb Algèria, la mort de l'etarra Txomin Iturbe destapa deslleialtats d'aquell país arran de les converses mantingudes pels dos números dos del PSOE i el partit governamental, recentment.

L'actual Pla Estratègic Conjunt (PEC) indica que l'amenaça probable o hipotètica més notable ve del nord d'Àfrica i més concretament de la zona del Magreb. Aquesta especial indicació fa que la política exterior de l'actual govern asseguri una bona relació amb els països que formen el Magreb. En les Relacions Internacionals és difícil de preveure les conseqüències d'un fet o d'un conflicte que surti a la llum pública d'una manera improvisada. Però quan les característiques d'una regió geoestratègica o d'un subsistema són conegudes, és més fàcil conèixer les futures conseqüències. Justament per aquest motiu és necessari aplicar una política coherent i ben coordinada i unes directrius concretes i clares quan es tracta de temes delicats i complexos com ho pot ésser el del Magreb per a Espanya.

Encara que els quatre països que integren el Magreb tenen una estructura i una personalitat ben diferenciada és bo que la postura espanyola actuï d'una forma globalitzada cap a la regió nord-africana ja que si no és així —atès que entre aquests països també hi ha greus rivalitats i enfrontaments— de ben segur serà difícil treure'n l'entrellat per la seva constant metamorfosi o política canviant. El govern espanyol no es pot permetre el luxe de caure en una política d'ambigüitats, encara que aquestes siguin controlades conjunturalment, sinó que ha de ser conscient dels interessos que hom té en aquella regió i també la proximitat geogràfica, la qual cosa fa que el caràcter d'aquests àrabs es pugui encaminar cap a uns objectius perillosos com l'amenaça de demanar formalment les places de Ceuta, Melilla i qui sap si de les Canàries més endavant. La dificultat

està en què si les demanen, l'Estat espanyol de ben segur s'hi posarà dur en la seva negació. Això vol dir que algunes vides humanes es podrien posar en perill. Aquest fet és el que no s'ha de produir i l'única manera d'evitar-ho és mitjançant una xarxa diplomàtica coherent perquè l'Estat espanyol també reclama Gibraltar i no amenaça ningú.

El Partit Socialista ha optat per mantenir una relació bilateral amb cada un dels països del Magreb, cordial i amistosa. D'aquesta manera serà més fàcil resoldre un possible problema si les parts es troben en franca predisposició de negociar, o si més no, en hipotètics moments on la tensió diplomàtica fos l'ordre del dia.

El Marroc

Les diverses visites del govern González a Rabat és una mostra de les bones intencions per part espanyola. El viatge que fa cada any una representació de la Corona espanyola al Marroc el dia de l'aniversari de la coronació de Hassan n'és una altra. Però a nivell de comerç d'armes és on veiem la mencionada voluntat en el punt més alt: el 80 per cent de la marina de guerra marroquina prové de l'Estat espanyol. El ministre de Defensa Narcís Serra, l'any 83, parlà d'unes possibles maniobres militars fetes conjuntament. Hores d'ara el subministrament d'armes al país veï encara augmentarà, la qual cosa vol dir que si un dia es trenquessin les bones relacions, els tècnics espanyols podrien interceptar els operatius electrònics d'aquells vaixells. Però la venda d'armament a la monarquia africana, té una segona lectura que és el que més agrada al Marroc, les ar-

mes espanyoles venudes a l'administració de Rabat, serveixen fonamentalment per lluitar contra els habitants de la RASD —ex-Sahara espanyol—.

No obstant això, no tot són bones intencions, el contenciós de Ceuta i Melilla, en els darrers mesos s'ha empitjorat. Les causes principals són tres, la posada en marxa de la Llei d'estrangeria, el lideratge de Moamar Duda i la poca sensibilitat de l'administració espanyola davant un problema que fins ara se n'havia parlat poc. Les manifestacions, les vagues per part del sector musulmà a Melilla, les protestes del sector cristià ja que creu que la policia ha de ser més dura contra els musulmans i diverses detencions han constatat que Melilla, pot ésser l'espurna que encengui un foc posterior. El recent viatge del Ministre de l'Interior, José Barrionuevo, i la dificultat per part espanyola de poder parlar amb el Rei Hassan II són una prova o un termòmetre que la fructuosa relació entre els dos estats ha baixat alguns enters. Per contra com més constant resulta la relació bilateral amb el Marroc més difícil es torna amb el seu veï Algèria.

Algèria

Algèria i Espanya es distanciaren el setembre de 1985 a conseqüència de l'atac del Polissari contra el pesquer «Junquito» i la patrullera «Tagomago» amb el resultat de dos morts. El ministre Fernández Ordóñez va contestar diplomàticament fent dos viatges, un a Tunís i l'altre al Marroc. Després d'un any s'han reprès els encontres com a continuació dels viatges fets al país africà pel Rei d'Espanya i també pel

president del govern Felipe González. El terrorisme, i més concretament la presència del dirigent d'ETA Militar Txomin Iturbe en aquell país, va ésser un fet cabdal pel qual la diplomàcia espanyola va voler tornar a mantenir els contactes abans esmentats. Fou el vice-president del govern espanyol, Alfonso Guerra el que s'entrevistà amb el número dos d'Algèria.

Hi havia tres punts concrets que dificultaven el desblocatge de les relacions: la presència a Algèria del dirigent d'ETA, el trencament entre el Polissari i Madrid i l'interès cada vegada més gran del govern espanyol per Rabat.

Després de dos dies de converses mantingudes entre els dos números dos d'Algèria i Espanya, el país del Magreb està convençut que d'ara en endavant s'hauran normalitzat i acabat las discrepàncies que hi havia.

Algèria, en primer lloc, ha aconseguit que el vice-president espanyol hagi fet el viatge a aquell país. Pel que fa al segon punt, el trencament amb el Polissari, la postura espanyola passa pel suport de les resolucions internacionals, és a dir, el referèndum d'autodeterminació com a sortida d'un conflicte que ja dura massa.

I l'altra qüestió, la del terrorisme, ha quedat força clara, Algèria farà el possible per impedir que el seu territori serveixi de plataforma i preparació de plans que puguin afectar directament la democràcia espanyola, per altra banda, Algèria també ha demanat a l'Estat espanyol, que no doni suport en cap moment a l'oposició a l'actual govern del país magrebi.

Són reflexions que es desprenien de l'anterior encontre. El problema però surgeix arran de la mort de Txomin Iturbe quan s'ha pogut constatar que pel que sembla hi ha més membres de l'organització terrorista en aquell país. La qüestió està en saber si el govern espanyol tenia informació dels fets, i no ja tan sols per les investigacions que hagi pogut fer la policia espanyola sinó per la col·laboració que s'esperava d'aquell país. De ben segur faran falta altres intercanvis a alt nivell de polítics d'ambdós estats per aclarir la verdadera trama que ha afectat l'administració de Madrid i

Alger en el desenvolupament normal de la història recent.

En el cas de Líbia ja és diferent. Espanya hi manté una relació similar a la que practiquen els socis del Mercat Comú. En aquests moments, Líbia ja sigui per la distància geogràfica més llunyana que els altres dos països, ja sigui perquè Moammar al-Gaddafi, és l'enemic número u dels EUA, i més concretament de Reagan —no oblidem que els EUA controlen l'OTAN— i Espanya n'és membre, fa que la relació entre Espanya i Líbia no sigui gens afalagadora.

Per altra banda en diversos mitjans de comunicació i sobretot la premsa escrita espanyola han denunciat la venda d'armes espanyoles a l'Iran per valor de 280 milions de dòlars, els enviaments han estat fets a través de Líbia tal com indica la premsa.

La política exterior dels socialistes ara per ara amb el nord d'Àfrica és la de correspondre amb un intercanvi de viatges, de comerç, de declaracions de bones intencions, etc. Sigui com sigui, si Espanya interessa a l'OTAN, és fonamentalment per l'eix Balears-Gibraltar-Canàries. Tal com hem apuntat abans, els qui controlen l'OTAN són els EUA. Les administracions de Madrid i Washington estan en una dura negociació de reducció d'integrants americans que viuen a les bases estrangeres al nostre territori. Si aquestes negociacions fossin guanyades per l'Estat espanyol, la qual cosa és ben difícil, i el resultat fos molt en contra dels interessos americans, els EUA, ràpidament podrien substituir el país sud-europeu pel nord-africà. Vull dir amb això, que darrerament les relacions diplomàtiques entre els EUA i el Marroc són cada dia més fructuoses, sobretot des que Hassan I i Gaddafi, trencaren l'acord d'Uxdà.

Una altra cosa que cal recordar i tenir en compte, és que Ceuta i Melilla, és un problema intern espanyol i no afecta pas els altres països de l'OTAN. Per aquest motiu, la política exterior de la zona del Magreb ha d'ésser coherent i globalitzada amb tots els països de la zona.

El nomenament de Dudu, la seva destitució al cap de pocs dies i la intenció de portar-lo als tribunals, tot plegat ha estat un error de pre-

cipitació pert part del Ministeri de l'Interior. No obstant això, no tota la culpa és del ministeri esmentat, sinó que un tema d'aquesta envergadura, i amb les conseqüències que pot portar, ha d'ésser una qüestió d'Estat i gestionat amb la màxima sensibilitat.

Algunes editorials espanyoles han escrit que ara per ara, a Espanya no li interessa que el contingut de Ceuta i Melilla la puguin portar als fóruns internacionals. En absolut hauria de ser així. Un cas similar és el que succeeix amb Gibraltar. Fa la sensació que el qui planta més cara és el que obté millors prerrogatives.

Seria aconsellable que Ceuta i Melilla es relacionessin amb el cas de Gibraltar d'una manera més directa. Així, doncs, quan Gran Bretanya cedís, Espanya ho podria fer amb el regne alauita. Però abans seria del tot desafortunat. ■

Ramon Roca i Ribó

ACLARIMENT: El document del DOSSIER-CIDOB n° 16, per error ha sortit sense títol. Aquest ha d'ésser «La refinanciación de la deuda Latinoamericana: Actualización». Font: Informe Latinoamericano. IL-87-01 (8-1-1987).

La síndrome d'una victòria estudiantil

TOTS CONTRA CHIRAC

França ha viscut des del novembre de l'any passat fins a mitjan gener d'enguany, uns mesos molt agitats. Primer van ser les manifestacions i vagues dels estudiants i després la vaga de ferroviaris, l'abast de la qual es va ampliar a diversos àmbits laborals del sector públic: gas, electricitat, transports en general, al mateix temps que va amenaçar amb estendre's a d'altres: la mineria i la siderúrgia.

Paral·lament a tot això, i en l'àmbit de la política exterior francesa, el govern de París també s'ha vist immersit els últims mesos en el nou esclat del conflicte nord-africà del Txad.

Aparentment, cap dels conflictes laborals d'ordre polític intern no han tingut cap relació de causa-efecte. Hi ha hagut, però, darrera de tots ells (com també en un d'anterior que va ser el preludi de la crisi social dels últims mesos: la campanya anti-terrorista de la tardor passada tenyida d'actituds clarament xenòfobes contra els estrangers que va donar lloc a una mena de caça de bruixes), hi ha hagut, dèiem, una política del govern Chirac que es diu «liberalitzadoara» i que es proposa la dretanització de les diverses estructures de la societat francesa en les relacions econòmico-socials, en l'ensenyament, en l'actitud també envers els estrangers, etc...

I si darrera d'aquests conflictes hi ha hagut, per tant, quelcom que els ha identificat com a resposta a la manera de fer política del govern Chirac, també hi ha hagut en el seu fons, d'altres aspectes comuns que fan que tots ells es puguin comparar. Tant les manifestacions i vagues d'estudiants i d'alumnes de batxillerat, que van obligar el govern francès a retirar una llei de reforma, com la vaga de ferroviaris que va obligar, també, el govern a retirar, en aquest cas, el projecte de taula salarial, van tenir una dinàmica equivalent de funcionament. Una dinàmica que es va basar en l'assembleisme, en el funcionament democràtic de la coordinadora, (tant d'estudiants com de ferroviaris), de les assemblees, a les quals per prendre qualsevol decisió, els calia consultar abans les bases de l'organització assembleària; dinàmica que també va trobar en l'apoliticisme la seva principal font d'inspiració.

Vist el fil «semi-conductor» que va

«unir» en sengles lluites els estudiants i ferroviaris, si ens preguntem ara per l'encavalcament de l'una i de l'altra —tot just feia quatre dies que s'acabava la primera i començava l'altra—, potser n'hauríem de deduir que hi podia haver influït el final triomfant de la mobilització estudiantil. Es podria parlar llavors d'una mena de síndrome de la victòria dels estudiants, com a principal estímul de la lluita dels ferroviaris. I ben segur que va ser així, però tot i això no es poden menystenir uns quants fets que van ser els veritables impulsors de l'actual estat de coses a França, en el terreny social.

Estratègia d'acorrallament

En conjunt, es va perfilar una estratègia d'acorrallament contra el primer ministre que, amb diferents graus d'intensitat, segons qui fou cadascun dels seus promotors, es traduí en acusacions més o menys dures d'incapacitat del gabinet Chirac davant dels problemes.

L'impulsor més aferrissat d'aquesta estratègia d'acossament va ser, sense cap mena de dubte, la central sindical de filiació comunista CGT (Confederació General de Treballadors). Malgrat la seva posició inicialment reticent davant dels conductors de tren i sobre tot de la coordinadora independent de ferroviaris, la CGT va jugar a fons la carta de la generalització del conflicte amb l'objectiu d'arribar a mobilitzar tot el sector públic. Ho va fer obrint una línia frontal de discrepàcia amb la política d'austeritat predicada pel govern, que segons la

direcció de l'empresa ferroviària feia impossible l'increment de només un punt del 3 per cent que ofería el govern a un 4 per cent mínim que reclamaven els ferroviaris en la taula salarial. Un portaveu d'aquest sindicat de filiació comunista va afirmar en defensa dels ferroviaris que els treballadors no tenien cap culpa de l'amenaça inflacionista perquè no són ells qui administren malament el país. Però l'intent de la CGT de capitalitzar el descontentament social no va reeixir del tot i el va haver de compartir amb l'altra central sindical d'implantació majoritària i de filiació socialista, la CFDT (Confederació Francesa Democràtica del Treball). Particularment interessada en la promoció de la figura del cap d'estat socialista François Mitterrand, i aprofitant la situació d'equilibri inestable que imposa la «cohabitació» al primer ministre Jacques Chirac, la CFDT va aprofitar l'avenç per criticar la creixent incapacitat del govern per abordar de forma dialogant els problemes socials importants. Cosa que la CFDT va fer amb moderació proverbial perquè, al capdavant, el fons d'austeritat i de contenció salarial que hi ha en l'actual política del gabinet Chirac està inspirada en la de l'anterior gabinet socialista. Per això les crítiques de la CFDT s'adreçaren més contra l'estil de govern que no pas contra el fons de la seva política antiinflacionista. La falta de concertació, l'actitud despreciativa cap als sectors laborals i el tracte discriminatori contra tots aquells que se situen lluny de l'òrbita electoral liberal-conservadora van ser els arguments socialistes contra el govern.

Però el clima d'agitació social que s'impulsà des de l'oposició a Chirac no hauria semblat, malgrat la seva magnitud, poder tenir-lo prou acorralat si no fos que la situació del cap de govern francès s'estava agreujant també cada cop més per la banda dels seus propis companys de viatge en la coalició conservadora del gabinet de París. Malgrat que Chirac ha aconseguit fins ara els seus èxits més espectaculars en el terreny econòmic, amb la disminució de la taxa d'inflació i de l'atur, a l'hora que s'ha reexit en la revalorització del franc, el preu que n'hagut de pagar amb la conflictivitat social sembla massa exagerat als seus companys de coalició. El mateix ex-president francès, Giscard D'Estaing, líder de la Unió Democràtica Francesa, integrada en la coalició de govern, no s'ha estat de dir, sobre això, que el liberalisme que vol aplicar Chirac és incompatible amb la política social que predica i amb la base social necessària per fer-ho. Una afirmació que, al capdavall, no reflecteix altra cosa que el descontentament de l'UDF pel tracte privilegiat que el primer ministre ha concedit al propi partit de l'RPR (l'Assemblea per la República), en detreniment de la coaligada UDF. Una picabaralla que, no cal dir-ho, té ressonàncies electorals. I molt més ara que al si de l'UDF hi ha uns quants aspirants a la presidència francesa que des del primer dia de la formació del govern conservador han estat esperant l'oportunitat d'un pas en fals de Chirac per trepitjar les seves aspiracions a cap d'estat en benefici propi, perquè no han perdut mai de vista l'oportunitat que els brindava ser al govern, encara que fos a la segona fila.

Conflictivitat exterior

Pel que fa a la conflictivitat en l'àmbit de la política exterior francesa, el govern de París també s'ha vist immersit els últims mesos en el nou esclat del conflicte nord-africà del Txad. Fins ara l'acció més espectacular de París en la reedició d'aquest conflicte ha estat el bombardeig de la base aèria d'Uadi Doum, al nord del paral·lel 16, que separa les dues àrees d'influència

del Txad: el nord pro-libi, i al sud francòfil. Una acció, el precedent de la qual se situa en una altra de característiques idèntiques a l'actual i que es van fer el mes de febrer de l'any passat. En aquella ocasió, el bombardeig d'Uadi Doum va ser molt efectiu perquè es va inutilitzar l'enclau estratègic de suport libi als rebels del Gunt, als quals es va deixar sense capacitat operativa. Va ser així com, en la primera ocasió d'ara fa gairebé un any, França guanyava el pols a Líbia deturant el seu desafiament. Allò va ser sens dubte tot un èxit del departament de defensa del gabinet socialista. Qui sap si ara també Chirac deu haver volgut emular aquella acció per recollir-ne el corresponent èxit, que

colònies franceses. Això va ser pocs dies abans de l'esclat del moviment de vaga estudiantil que, a finals de l'any passat, va impulsar la posterior protesta obrera de principis d'enguany.

El moviment de contestació, sobretot dels governs dels estats àrabs del nord d'Àfrica, va escalar arran de la decisió del gabinet de Chirac d'exigir un visat d'entrada al país a tots els ciutadans estrangers —a excepció dels de la Comunitat Econòmica Europea, Suïssa, Andorra i Mònaco—.

Aquesta mesura d'excepció, adoptada després d'una onada d'atemptats terroristes a la capital francesa, va afectar 42 països amb els quals l'estat francès tenia firmats

Chirac i el seu ministre de l'Interior

cobeja amb desesperació per fer front al progressiu deteriorament de les seves virtuts d'estadista. En tot cas és segur que necessitarà d'altres cops d'efecte per aconseguir-ho perquè ara l'acció militar francesa sobre Uadi Doum no ha intimidat prou Líbia, que ha continuat bombardejant el sud del Txad com si res no hagués passat.

Finalment, a mig camí entre la política interior i exterior, el govern de París també ha patit, els últims mesos, els efectes de la contestació política dels governs de les antigues

convenis bilaterals que feien innecessària la tramitació de visat.

Tot plegat, però, es va acabar diluint en poc més de quatre notes de protesta diplomàtica sense ressò, contra el que, al començament hem titllat de campanya anti-terrorista tenyida d'actituds clarament xenòfobes i que va donar lloc a una mena de «caça de bruixes» d'abast molt limitat. ■

Jordi Duch i Sesplugues

Palestins i ostatges centren el nou esclat violent al Líban

LA GUERRA DE TOTS CONTRA TOTS

El panorama libanès s'ha complicat encara una mica més els últims dies fins el punt de fer-se gairebé inextricable. Els últims combats als carrers del sector oest de Beirut han enfrontat, per primer cop, les milícies de la comunitat musulmana. Els milicians xiïtes d'Amal han lluitat acarnissadament contra una coalició formada pel Partit Socialista Progressista del líder drus Walid Jumblatt, pels anomenats «morabitun» de filiació sunnita-nasserista i per les milícies del Partit Comunista Libanès. Tots aquests mateixos grups d'adscripció musulmana, no fa gaire van lluitar junts per liquidar la tradicional hegemonia cristiana del Líban.

També en el marc d'aquesta guerra civil limitada, situada dins de la guerra civil global que des del 1975 enfronta fonamentalment les dues grans comunitats: cristiana (instal·lada a Beirut-Oest) i no-cristiana, bàsicament musulmana, (instal·lada a Beirut Est), s'hi ha entronitzat un altre element armat que ha estat l'únic que ha imposat el seu criteri. Ha estat l'exèrcit sirí, la presència del qual no es pot dir que sigui gaire nova en aquest conflicte libanès. De moment la força dels tancs siris ha estat l'única capaç de fer callar els fusells metralladors i els llença-granades de totes les faccions armades enfrontades. Això sí, ningú no sap per quan de temps. Al capdavant continua latent a la capital libanesa el conflicte que va provocar l'últim enfrontament armat: el dels camps de refugiats palestins.

El mes de setembre de l'any passat es va reiniciar a Beirut-Oest la guerra dels campaments (deturada feia pocs dies al sud del Líban després de molts mesos de combats entre palestins i xiïtes d'Amal) i més de quatre mesos després, per bé que es va deturar amb la intervenció siria, no s'ha resolt encara la disputa que la va provocar. Una disputa que té a veure amb el desig de l'organització xiïta Amal que encapçala el líder Nabib Berri, d'impedir els refugiats palestins, fidels a les directrius de l'asser Arafat, líder de l'OAP (L'Organització per a l'Alliberament de Palestina), de reconstruir al Líban la poderosa base d'operacions que van tenir fins l'invasió israeliana l'any 1982.

Des que el 1983 es va consumir l'escisió de l'OAP, que va donar origen a una branca més radicalitzada del moviment per a l'alliberament palestí, i que va tenir des del primer mo-

ment el suport sirí i de la milícia xiïta d'Amal, aquesta organització va declarar la guerra a mort als refugiats palestins del Líban, la major part d'ells adscrits a la fracció majoritària AL FATAH de l'OAP. Malgrat tot, l'escassa implantació popular dels xiïtes d'Amal (per bé que s'han configurat els últims anys com a força hegemònica al sector musulmà de Beirut) va permetre la població palestina de fer-se forta als camps de refugiats de la banda occidental de la capital libanesa, concretament als de Xatila i Burj al Barajne, i de no cedir-ne el control sota cap concepte. Per aconseguir-ho van haver, això sí, d'aguantar atacs molt ferotges des de l'exterior amb arsenal semi-pesant i sobretot suportat un setge de fam de gairebé tres mesos que va acabar en una situació desesperada de supervivència durant la qual, i abans d'intervenir les organitzacions humanitàries internacionals, van consumir carn humana com a últim recurs contra la mort per inanició. Finalment, amb moltes reticències per part de les milícies xiïtes es va acabar forçant el proveïment de queviures als assetjats, molts dels quals van continuar patint els efectes d'aquesta situació al llarg d'uns quants dies més: el temps que van durar els enfrontaments al carrer de drusos, comunistes i «morabituns» contra els fins llavors aliats seus, els xiïtes d'Amal. La victòria dels primers va permetre assegurar als palestins el seu proveïment, però ara mateix és dubtós creure que les forces d'ocupació siries desplegades a Beirut Oest continuaran garantint la integritat física dels palestins i dels seus territoris (els camps de refugiats on estan instal·lats).

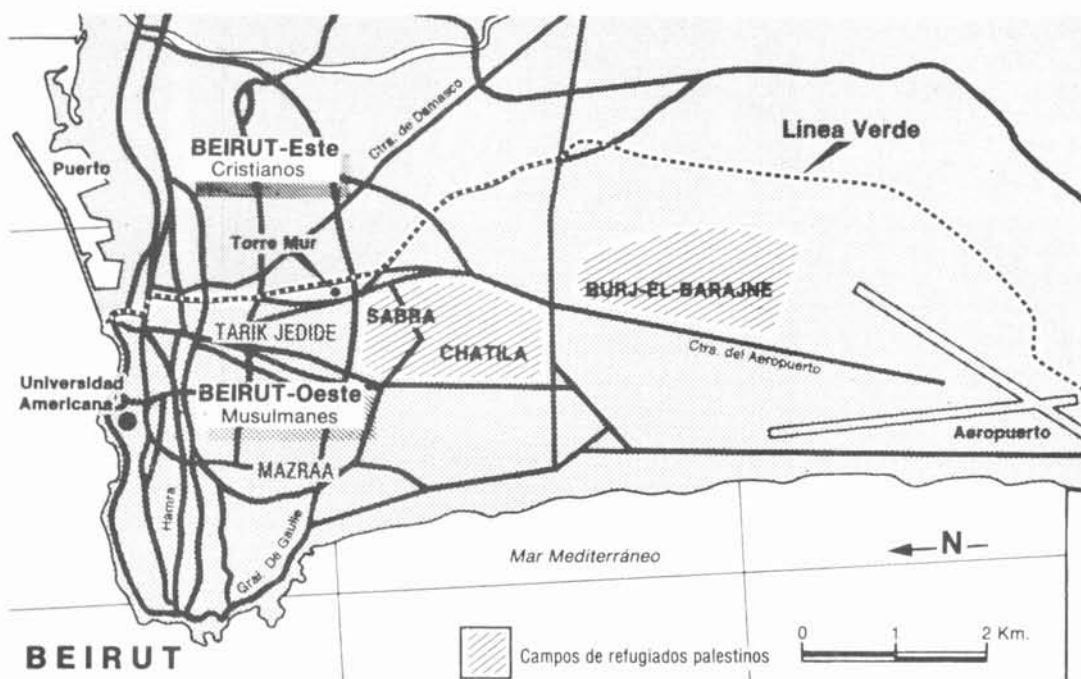
Entre d'altres raons perquè el go-

vern sirí no es va decidir a intervenir en el conflicte fins que s'hi va veure obligat per evitar el total daltabaix dels xiïtes d'Amal, els seus aliats més fermes i incondicionals de la capital libanesa. Amb aquesta finalitat va cridar a consultes a Damasc el dirigent drus Walid Jumblatt i el comunista Georges Hawi. El president sirí Hafez al Assad no els va poder convèncer, però, de prendre partit a favor d'Amal contra els refugiats palestins, ni tan sols amb l'amenaça d'enviar les seves tropes al sector musulmà de Beirut.

Damasc enviava així al cap de pocs dies a aquest indret quatre mil soldats del seu contingent militar desplegat a la zona libanesa de la Vall de la Bekaa, i format per un conjunt d'uns vint-i-cinc mil soldats.

El final de festa a càrrec de l'exèrcit sirí no pot assegurar però quin serà el futur que espera als refugiats palestins. Cap d'ells no oblida el genocidi ferotge que les tropes sirianes van fer al camp de refugiats també palestí de Tell al Zatar l'estiu del 1976. Amb 28.000 persones, Tall al Zatar va patir primer, a principis d'aquell any, un setge de 56 dies imposat per les milícies cristianes libaneses, en el qual van morir uns tres mil palestins, i a continuació la resta va ser massacrada per les tropes sirianes emparant-se en el mandat de «forces de pacificació» que els havia atorgat la Lliga Àrab.

Jordi Duch i Sespluges

ELS OSTATGES: UN DESAFIAMENT A OCCIDENT

Des de l'entrada de l'exèrcit siri a Beirut-Oest han tornat a aparèixer noves línies de demarcació que separen els xiïtes dels drusos i de les forces multiconfessionals d'esquerra. En aquesta ocasió, fins i tot els proiranians de filiació també xiïta adscrits al Partit de Déu (l'Hezbollah) que s'han mantingut en una posició de neutralitat prudent en el conflicte dels refugiats palestins (la derrota dels xiïtes moderats d'Amal no els va disgustar gaire atès el distanciament creixent entre les dues faccions xiïtes), no s'han lliurat de les incursions de control i vigilància de les tropes sirianes. La seva actitud, encara que continguda, ha estat de descontentament i ningú no pot assegurar que no acabi sent de desafiament com ho són les seves accions de segrestament d'ostatges occidentals, la major part de les quals s'atribueixen a grups de filiació xiïta radical.

L'implantació cada cop més massiva del xiïsm pro-iranià a Beirut-Oest ha donat força suficient a l'Hezbollah per desenvolupar el seu activisme anti-occidental, que s'ha concretat en l'onada de segrestaments dels últims anys. És en aquest context que s'ha d'entendre l'actitud desconfiada amb les forces sirianes, que des d'aquesta perspectiva no és més que una reacció natural contra el que suposa una limitació dels seus moviments i de la seva impunitat en els afers bruts d'extorsió com a principal font d'ingressos: els rescats pagats per les potències occidentals a canvi

de l'alliberament dels ostatges segrestats.

Des de l'estiu del 1982, amb la invasió israeliana del Líban, les diferents milícies, grups, grupuscles i bandes armades libaneses han segrestat uns tres-mil ostatges segons els càlculs aproximats que s'han fet a la premsa local de Beirut. Al començament les accions es justificaven amb arguments de caràcter polític i religiós. Últimament, la major part dels segrestaments té una única finalitat, la d'obtenir un rescat econòmic. Els preus habituals per cap, si es tracta d'un metge, un advocat o d'un home de negocis, és d'uns cinquanta mil dòlars (uns sis milions i mig de pessetes). Però totes aquestes extorsions passen desapercibudes i només els diaris de la mateixa capital libanesa els dedica cinc o sis línies a pàgines interiors, si és que es recorden de fer-ho.

L'afer dels segrestaments, per tant, s'ha fet tan popular internacionalment perquè han entrat en joc els casos dels residents occidentals. Ara mateix són un total de 27, inclòs el més popular de tots, l'emissari britànic de l'església anglicana, Terry Waite. Però fins i tot entre els ostatges occidentals n'hi ha de primera i de segona categoria. Entre els primers, els nord-americans, els francesos, els britànics i els alemanys, i entre els segons, els italians, els irlandesos, etc, als quals es qualifica també d'ostatges oblidats.

Fins ara tots els pactes i pressions

per evitar la seva execució han donat resultats molt escassos i aleatoris. Només l'última amenaça d'atac nord-americà contra Beirut ha donat algun fruit que no passa de ser, malgrat tot, molt incert. Per bé que des de mitjans de febrer passat, quan la Sisena Flota nord-americana es va situar a pocs quilòmetres del litoral libanès, no ha mort cap més ostatge occidental, és gairebé segur que els Estats Units no podrien fer res per evitar-ho. El principal obstacle per a una acció militar de represàlia contra els segrestadors dels occidentals, o d'un intent de rescat dels ostatges, seria la dificultat de determinar qui és l'enemic i on està. Només els serveis secrets israelians, el Mossad, tenen alguna possibilitat de situar alguns objectius sense equivocar-se. Però en cas de col·laboració per intentar una operació espectacular de rescat, el preu que s'hauria de pagar és la mort de tots els ostatges, un cost massa elevat per una acció que sempre resultaria ser d'efecte limitat.

Pel que fa a l'emissari anglicà Terry Waite, el més prestigiós de tots els ostatges occidentals retinguts al Líban, els seus bons propòsits en l'intent de fer de mitjancer per a l'alliberament de tots els retinguts, no van poder evitar que acabés sent víctima de la pròpia bona fe. ■

J.D.

A la R.F.A.

CONTINUÏTAT I INCREMENT DELS LIBERALS I ELS VERDS

La coalició de govern de la RFA ha guanyat les eleccions generals celebrades el passat 25 de gener. La participació ha estat inferior que a les passades eleccions i s'ha situat en el 84,1 per cent, cinc punts menys que a les del 83. La coalició de govern, integrada per la Unió Demòcrata-Cristiana (CDU), de Helmut Kohl, la Unió Socialcristiana (CSU) de Franz Josef Strauss i el Partit Liberal (FDP), ha tornat a guanyar, però per un marge molt més estret.

El partit de Kohl i el d'Strauss, CDU i CSU respectivament, han aconseguit 223 escons, davant els 244 que tenien fins ara. Això significa una considerable disminució de força dins la coalició de govern. El Partit liberal ha estat un dels grups que ha incrementat la seva participació en el si de la coalició, de 34 escons que tenia fins ara ha passat a la xifra de 46.

Pel que fa a l'oposició, el partit Socialdemòcrata, l'SPD n'ha aconseguit 186, set menys que els que va aconseguir l'any 1983. L'altre partit clarament guanyador ha estat el grup verd que ha passat dels 27 als 42 escons actuals.

En la coalició de govern clarament es podrà apreciar discrepàncies, sobretot entre el partit liberal i el CSU de Strauss, ja que els dos partits han quedat molt igualats. No oblidem que la política dels liberals és més agressiva i progressista que la del grup encapçalat per Strauss. Per una altra banda, el CDU, el secretari general del qual és Heiner Geissler, també s'ha fet sentir en veure's acusat per F.J. Strauss en diverses reunions post-electoral per tal de buscar les persones del nou govern.

El partit socialdemòcrata ha aconseguit una victòria relativa si analit-

zem la campanya que ha realitzat. Les previsions eren, segons els diaris d'aquell país, pitjors que els resultats que s'han donat oficialment. L'artífex que ha fet possible que el partit no caigués en una crisi, de fet possible fins al dia de les eleccions, ha estat Johannes Rau, el qual, des del primer dia que s'iniciaren, es trobà amb diversos «esquenassos» per part dels mateixos membres de l'SPD. Rau ha demostrat ser un polític popular, apreciat per gran part de la població, per la gran dedicació i acurada campanya que ha realitzat a la RFA.

El partit que ha aconseguit millors resultats en el concepte d'increment d'escons des de les pasades eleccions ha estat el partit verd, el qual ha passat dels 27 als 42 escons. ■

Referèndum a Filipines

CORAZÓN AQUINO HA PASSAT L'EXAMEN

El propassat dia 2 de febrer es va celebrar el Referèndum a Filipines per tal d'aprovar o no la nova Constitució. El sí a la nova carta constitucional va ser del 80 per cent, la qual cosa, més que una afirmació dels diversos articles que la integren és una mostra de suport definitiu i sobretot popular per a la presidenta del país, Corazón Aquino, «la dama groga». La participació fou superior a la de les eleccions del dia 2 de febrer del 1986 que «Cory» Aquino guanyà després d'una dura lluita electoral amb Ferdinand Marcos.

Cal fer una matització, i és que el plebiscit, formalment, era i fou dirigit cap a l'aprovació d'una nova Constitució per erradicar la ja existent del 1973, legalitzada d'una forma poc habitual, sota la llei marcial. Els diversos sectors de la població pensen que ha estat un fet clarificador per a la situació global del país.

Un primer punt que cal destacar en la jove constitució és que s'atorga un

mandat de sis anys per a la presidenta actual, la qual cosa significa que més del 80 per cent de la població considera que la tasca feta per «Cory» és positiva. L'esperit de la nova Carta és profund i ampli i toca aspectes tan significatius per al país com la protecció dels drets humans, el sistema judicial i fins i tot la Reforma Agrària.

Ara cal establir un altre aspecte fonamental per a totes les democràcies: la constitució d'un Parlament. Des que Corazón Aquino és la Presidenta de la República, el país ha estat governat mitjançant Decrets-Llei. Després de conèixer-se el resultat, la Presidenta ha anunciat que donarà prioritat a l'economia del país ja que travessa un moment ben difícil des que assassinaren Benigno Aquino l'agost del 1983. Precisament, el sector empresarial està satisfet per la victòria de la nova Constitució, i les posteriors declaracions de la presidenta, quan va afirmar que el plat fort d'ara en endavant serà l'àrea econòmica. S'ha

de tenir present que la creació d'un clima polític i social estable de ben segur podrà contribuir a reduir els 27.000 milions de deute exterior.

No podem deixar de banda el problema socio-polític. Actualment, un dels principals esculls per a l'administració de Manila és la guerrilla, per una banda, i els ex-seguidors del dictador Marcos per l'altra.

No obstant això, caldrà veure la reacció immediata i el funcionament intern del país, sense oblidar les contínues provocacions i amenaces d'alguns sectors de l'exèrcit, i si l'administració de Manila i Cory Aquino són capaços d'arribar a les properes eleccions generals l'any 92. És cert que queda molt de temps, encara, però són uns anys definitius per impulsar Filipines cap a una democràcia, una estabilitat socio-política i sobretot econòmica sense precedents. ■

A Irlanda guanya el Finna Fail

L'EUROPEISME PEÇA CLAU PER ALS DEMÒCRATA-PROGRESISTES

El 17 de febrer van tenir lloc les eleccions generals a la República d'Irlanda amb un resultat que ja era més o menys esperat, sense canvis d'acord amb les últimes previsions i sondejos. El partit que fins ara era a l'oposició, el Fianna Fail (soldats del destí) ha aconseguit guanyar tant en escons com en percentatge de vots, però per tres escons no ha aconseguit quedar-sè amb la majoria absoluta.

El Fianna Fail, liderat per Charles Haughey, ha obtingut el 42 per cent del total de vots, la qual cosa li dona un total de 81 escons; quan era a l'oposició en tenia 75. El Fine Gael (clan dels gaels), liderat per Garret FitzGerald ha obtingut el 27 per cent i 52 escons, 18 menys des de les passades eleccions. Els Demòcrates Progressistes han aconseguit més del doble d'escons dels que tenien fins ara, 14, front els 5 d'abans, la qual cosa els dona el gairebé 12 per cent de vots. Els Laboristes, el líder dels quals és Dick Spring, han passat de 16 escons a 11, amb un percentatge del 7,5

per cent. I finalment, el Partit dels Treballadors, d'inspiració marxista-leninista, aconsegueix 4 escons, el doble que la passada legislatura.

Cal assenyalar que el Partit dels Treballadors i el Partit Demòcrata Progressista, de Desmond O'Malley són els més afavorits pels resultats, ja que el primer ha doblat el nombre d'escons i el segon gairebé els ha triplicat. Aquest partit de D. O'Malley s'ha convertit en la tercera força del país i ha pres el lloc als Laboristes, que fins ara feien coalició amb el Fine Gael de G. FitzGerald. Sens cap dubte, és el partit més europeista i el que més ha apostat i continuarà apostant pel futur i el modernisme, així com per una major implantació del sector industrial per sortir de la crisi d'Irlanda.

Haughey i FitzGerald són dos líders enfrontats políticament des de sempre. No és el clàssic binomi esquerra-dreta que estem acostumats a veure en la major part de països europeus, sinó dos partits de centre-dreta, els

quals antigament es diferenciaven perquè uns eren favorables a l'acceptació de la partició d'Irlanda —els Fine Gael— i els altres en una primera fase no ho eren, tot i que més tard sí —Fianna Fail—.

A l'actualitat, els seguidors d'uns i altres ho són més pel seu líder que no pas per altres qüestions profundes o de programes electorals.

La república d'Irlanda és un dels països més pobres d'Europa, té un deute extern de 4,5 bilions de pts. i una taxa de desocupació de més del 20 per cent (similar a l'espanyola).

En els darrers dies de la campanya, tots els partits gairebé han atacat políticament Charles Haughey, la qual cosa ha contribuït a exagerar el «factor Charlie», la tercera vegada que es presenta a uns comicis electorals, persona ben vestida, milionari i bones condicions per a un polític, encara que alguns oponents li recorden tot sovint un fosc *affer* quan era ministre de finances. El veredict, però, aleshores fou innocent. ■

Butlleta de subscripció

Nom i cognoms

Adreça

Població D.P. Telèfon

Data de naixement D.N.I. n°

Professió

Demana més informació

Subscriu els serveis de CIDOB

Quota 3.000 ptes. any

Quota 5.000 ptes. any (col·laborador)

Quota ptes. any (protector)

Sistema de pagament:

Domiciliació de rebut anual a entitat bancària o de crèdit.

Ompliu, si us plau, el cupó adjunt i trameteu-lo per correu a CIDOB.

Data

Signatura

Banc o Caixa

Adreça

Població D.P.

Nom del(s) titular(s)

Senyor Director:

Li prego que prengui nota de carregar al meu compte / a la meua llibreta, obert/a en aquesta entitat, els rebuts que els presentarà CIDOB.

Atentament

(signatura)

Signat per

Adreça del titular

N° compte/llibreta

INESTABILITAT A L'EQUADOR: EL SEGRESTAMENT DEL PRESIDENT LEÓN FEBRES

Els últims esdeveniments de l'Equador, a més de suposar un fort repte a l'actual democràcia imperant en el país sud-americà, evidencien el grau de deteriorament al qual ha arribat per mitjà del seu president León Febres, gràcies a la seva manera tan subjectiva i personalista aliena als poders legislatius.

Les minories influents de l'Equador es componen, principalment, de dos grups, per dir-ho així, ancestrals, com ara el dels grans propietaris amos de les hisendes més grans del país i el Clergat representat en les seves instàncies més altes; el seu poder s'exerceix en les zones elevades del país. Per altra banda els empresaris agraris i la burgesia comercial i financera de les costes han estat els tradicionals representants del poder que, transcorregut el temps s'han vist ampliats per altres sectors que han anat prenent importància. És el cas, per exemple, dels màxims representants de la burocràcia estatal i de les professions liberals. Aquests últims són nodrits per membres de la classe mitja que no tan sols desenvolupen la seva influència en aquests sectors, sinó que també van agafant transcendència a la indústria, al comerç i les finances.

Tot i amb això la vida política, econòmica, cultural està dominada per un grup social que no representa més que un 1% del total de la població; els sectors econòmicament més poderosos d'aquestes minories són els que mitjançant pactes i aliances, amb la seva influència en els territoris polítics, dominen a aquests i tot l'aparell de premsa, ràdio i TV. Els grups de grans beneficis econòmics tenen una influència molt concreta en la política: en els últims decennis ha quedat ben manifesta llur oposició versus qualsevol canvi que pugui lesionar els seus interessos plantejats per governs reformistes que poguessin modificar en part l'actual distribució de la terra. La seva força va fer-los desistir, quedant reduïts en part o del tot, bé que fins i tot se suspenguessin els projectes. En aquest enfrontament econòmic i polític va triomfar l'èlite costanera encara que això no significa que la de les terres altes desaparegués definitivament; d'aquesta, una bona part, propietària de les grans valls ben comunicades i fèrtils, contribueix a la

modernització econòmica del país a través de l'actualització i remodelació dels conreus i al finançament de la moderna indústria nacional. Els partits polítics han seguit perllongant de manera tradicional la lluita entre conservadors i liberals; llurs influències es distribueixen a les terres altes les dels primers i les dels liberals a la costa.

Dictadura i Democràcia

És a partir del 1972 que es comença a fer servir el petroli com a base dels plans de desenvolupament de la societat equatoriana governada en aquells moments per una dictadura militar. Aquesta situació coincidí amb l'augment d'ingressos nacionals gràcies a la venda del petroli amb el qual s'inicià una nova política de desenvolupament. Amb l'entrada a l'OPEP es posà fi a la política nacionalista: fins el 1979 s'anà produint un marcat deteriorament de la situació socio-econòmica amb un augment progressiu de la repressió governamental. Aquest període és de pregones fissures d'una dictadura militar que no estalvià alçaments, intents de cop d'estat dins del propi col·lectiu i establiment de triumvirats. El 1979, la Junta Militar convocà eleccions que donaren pas a una nova etapa democràtica. Les eleccions van ser guanyades per Jaime Roldós del partit de Concentració Democràtica de Fuerzas Populares (CFP) i durant un breu període de temps seguí una marcada pugna entre el poder executiu i legislatiu que es resolgué sense conseqüències posteriors.

En el terreny internacional, l'Equador formalitzà el seu ingrés al pacte Amazònic el juliol del mateix any i es procedí a establir uns plans per a l'exploració econòmica de la selva amazònica equatoriana, la qual cosa posà en perill l'ecologia de la zona i les poblacions autòctones. La mort (el 1981)

en accident d'aviació del president de la república, va fer que fos substituït pel demòcrata-cristià Osvaldo Hurtado, el qual inicià una marcada dretanització que abocarà més tard en una sèrie de disturbis a conseqüència de les fortes puges dels preus. Aquests aldarulls van ser la causa que la presidència apliqués l'estat d'excepció, que no va ser obstacle perquè la tensió disminuís, i malgrat l'anul·lació d'aquest continuaren els disturbis.

El 1983, a conseqüència de les pluges torrencials quedaren greument afectades les collites, la qual cosa perjudicà notablement les exportacions dels productes com ara café, cacau i plàtans. S'aguditzaren en gran manera els efectes de la crisi.

Osvaldo Hurtado prosseguí la política d'austeritat amb una forta devaluació de la moneda. S'arribaren a apujar els preus fins a un 60% especialment el dels carburants, amb la qual cosa es produí una disminució immediata del consum popular.

Com a conseqüència d'aquesta política es va poder exportar més petroli però per contra es va produir una situació de creixement negatiu. Tot això desembocà en una permanent etapa de conflictes socials que més tard, davant les imminents eleccions es canalitzà cap a mobilitzacions per a l'elecció d'un nou president. Rodrigo Borja, dirigent polític del partit Izquierda Democrática, membre de la Internacional Socialista, guanyà a la primera volta de les eleccions amb un 28,4% dels vots enfront al 27,5% dels obtinguts pel seu adversari León Febres, candidat social-cristià del Frente de Reconstrucción Nacional; però a la segona volta els vots donaren la victòria a León Febres amb el 47% dels vots enfront del 43% del seu contrincant.

De fet va guanyar l'oligarquia de costa davant d'un candidat més proper a les terres de l'interior: el govern de León Febres es recolza en l'oligarquia de la regió costanera constituït

da per tècnics vinculats als grans bancs, multinacionals i economistes convençuts de les tesis neoliberals que tan en boga estan en diversos països de Sud-Amèrica.

León Febres rebutja la idea de crear un front de països llatinoamericans per tal de renegociar el deute extern que a l'Equador s'eleva a 7.000 milions de dòlars; els interessos tan sols de 1984 equivalien a 700 milions, la qual cosa representava el 30% de l'import de les exportacions. Ha acceptat, no obstant, el pla de recuperació presentat pel Fons Monetari Internacional. L'increment dels ingressos procedents de la venda del petroli i el bon comportament de les cotitzacions del cacau, que com a país productor ocupa el número 7 amb un volum de producció del 3,8% en el grup dels majors productors de cacau del món, han fet possible un excedent de la balança comercial i un tractament seriós pel que fa els terminis.

A començaments del 1985 el nou govern confiava en què la seva solvència fos un reclam per als inversors estrangers. L'Equador és un gran productor de bananes: ocupa el 6è lloc entre els més grans del món amb un 1,92% de la producció mundial; també el cafè ocupa el lloc 16è amb una producció que representa l'1 i mig del percentatge.

Seguint en aquesta línia, a principis del 1985, es decidí imposar un pla d'austeritat a la població amb una alça de preus de productes de primera necessitat sense una contrapartida equivalent en els sous; per aquesta raó el Frente Unitario de los Trabajadores (FUT), principal organització sindical del país, decretà una vaga general de 48 hores els dies 9 i 10 de gener del 1985 amb al qual s'aconseguí un increment del 16% del salari mensual. A l'agost del mateix any renegocià part del deute exterior: 7 milions de \$, i es reduí la inflació a un 30% —és convenient fer nota que al 1983 la inflació era del 48,4%—. Però l'eufòria durà poc: la caiguda de les cotitzacions del petroli en el mercat mundial va tenir greus conseqüències per a l'economia equatoriana. No es pot oblidar que aquest és el seu primer producte d'exportació, i que el país està situat en el 26è lloc dels principals productors amb un 0,5% de la producció mundial. Per a l'Equador el petroli representa el 16% del PIB o els 2/3 de les exportacions amb la qual cosa es finança el 58% de les despeses públiques. El preu de 15 \$

el barril a què va arribar, va representar una pèrdua anual de 680 milions de dòlars. Per tal de fer front a aquesta situació, el gener del 1986 es devaluà el sucre en un 14%, es gravaren les importacions i s'anuncià un esforç per augmentar les exportacions tradicionals com són les bananes, el cacau, el cafè i els productes derivats de la pesca. Es produí un agreujament de la situació que tendí a revifar l'agitació social. La baixa de les rendes del petroli va repercutir sobre el creixement, el qual va caure fins a l'u i mig en contrast amb el 4% dels dos anys anteriors; la inflació es va mantenir en un 25% mentre que una forta contracció monetària i industrial va fer pujar en un 4% l'índex d'atur deixant-lo en un 11%. Les eleccions legislatives del primer de juny de 1986 van privar León Febres de la majoria en el Parlament i per aquesta raó i també per tal d'aconseguir noves facilitats de crèdit del FMI es presentà un nou pla de mesures d'austeritat acompanyat de la devolució d'un terç del sucre l'agost del mateix any.

Actualment

Els darrers fets ocorreguts el gener de 1987 són la cloenda d'una situació econòmica i social crítica i fruit d'una personalitat molt especial d'aquest alt mandatari de la nació: ens trobem davant Leo Febres Cordero, natural de Guayaquil, nascut fa 56 anys, personatge que ha estudiat en col·legis i universitats americans i en ells ha obtingut el títol universitari d'enginyer mecànic. Pertany a l'oligarquia costanera conservadora, social-cristiana, amb una fortuna particularment elevada. És defensor del liberalisme econòmic amb què quadren perfectament les idees que en aquests moments imperen en el continent i naturalment amb el favor de Washington. Gaudeix a la vegada de l'avantatge de ser un president escollit democràticament i per tant en aquest sentit distant dels dictadors habituals del seu entorn; no és així en les seves actuacions tals com intransigència, duresa i poca sensibilitat social, actuant, això sí, dins d'uns mínims democràtics que no poden evitar una evident crispació que s'està desenvolupant en els mitjans polític-socials del país.

El francàs de les eleccions legislatives del passat juny, ha fet que les seves relacions amb l'oposició s'hagin convertit en un enfrontament per-

manent, arribant a l'agressió personal entre els diputats, a practicar l'insult i la desqualificació personal, dissolució de reunions de diputats per la força pública així com, entre altres, impedir per mitjà de la policia, la presa de possessió del nou tribunal suprem per no ser ben vist per Febres. No ha dubtat tampoc va canviar en menys de 6 mesos tres ministres de finances.

Contra ell s'aixecà el maig de l'any passat el general Vargas, i fracassà en el seu intent que reperetí mitjançant un procediment més humiliant per a Febres el febrer d'aquest any 87: el segrest del president i l'exigència d'una sèrie de qüestions per accedir a la llibertat que són concedides pel propi Febres amb totes les garanties per al seu oponent.

Els sublevats s'aixacaren proclamant que: «respectem l'ordre constitucional i la democràcia» i enumeraren les seves exigències en 5 punts que poden resumir-se en: primer, la destitució del president; segon llibertat incondicional per al general, Vargas; tercer, reclamar la destitució dels comandants de les tres armes; quart, eleccions polítiques pel 1988 tal com estan ja previstes i cinquè, formació d'un front popular per tal de treure el país de l'actual caos en què es troba.

El president signà quasi dotze hores després de l'inici del seu segrestament, una ordre segons la qual garantia que no prendrà cap mesura disciplinària contra l'element armat que va prendre part en l'acció, i un altre document segons el qual ordena la llibertat per a Vargas garantint el no inici d'accions legals contra ell i finalment la publicació de la seva amnistia en el registre oficial.

En aquests moments, la classe política equatoriana tem que el general Vargas aglutini l'oposició popular al govern dretà i es converteixi en un dirigent a l'estil dels que, en èpoques no molt llunyanes, van dirigir els pobles veïns d'una forma dictatorial.

Enric Crusat i de Abaria

Segons l'ex-ministre d'Indústria i Energia Joan Majó:

«EL NORD ENFONSA CADA COP MÉS EL SUD»

Joan Majó Cruzate, ex-ministre d'Indústria i Energia durant l'últim any de la primera legislatura del PSOE, ha estat i continua sent un ferm impulsor de la industrialització espanyola. Des que el 1.982 va deixar l'alcaldia de Mataró arran de ser designat director general d'Electrònica i Informàtica del Ministeri d'Indústria, va engegar l'anomenat Pla Electrònic i Informàtic Nacional (PEIN) que en només un any va desenvolupar el 86% dels objectius que tenia previst assolir al llarg d'un període quadrianyal. Aquest rècord d'eficàcia en la seva gestió li va valdre la cartera de ministre d'Indústria amb la qual, entre d'altres fites, va saber estimular la participació en el projecte europeu EUREKA, capdavanter en el procés de transformació tècnico-industrial.

Com apòstol que vostè és, i molt destacat, de les noves tecnologies, apostaria a favor o en contra de la Iniciativa de Defensa Estratègica nord-americana, més coneguda per «projecte de guerra de les galàxies»?

— Jo crec que és important que en el moment actual de desenvolupament de la societat hi hagi projectes que empenyin endavant la tecnologia. El que em sembla que és una llàstima és que hagin de ser projectes relacionats d'alguna manera amb la guerra i amb les armes. Per tant, l'SDI té un aspecte positiu, en el sentit tecnològic però té un aspecte molt negatiu pel que fa a les seves finalitats. Crec que es podrien impulsar projectes que al mateix temps que desenvolupessin la tecnologia signifiquessin un altre tipus d'orientació diferent a l'estrictament militar. I amb això no entro a considerar ni la necessitat ni l'oportunitat de la creació d'aquests sistemes per a l'equilibri mundial dels arsenals. Només lamento que la tecnologia, que jo crec que s'ha de desenvolupar al màxim, hagi de patir les servituds dels imperatius militars-estratègics.

— Li sembla adequat contrapesar l'SDI amb el projecte europeu «Eureka» d'inspiració francesa?

— Jo he estat molt directament vinculat al naixement de «l'Eureka» i amb els primers passos d'aquest projecte i en sóc un ferm partidari. Entre d'altres raons, perquè «Eureka» no és un projecte que tingui per finalitat les aplicacions militars sinó que és una iniciativa de redreçament industrial i tecnològic de caràcter estrictament civil, diametralment oposada a la Inicia-

tiva de Defensa estratègica de Washington. Jo crec que si «Eureka» surt endavant pot ser un exemple bo, d'una banda per la possibilitat de col·laboració entre diferents països —cosa que a Europa és molt necessària— i d'altra banda, per això que jo deia que a través de projectes civils i amb finalitats civils es pot aconseguir un important desenvolupament tecnològic.

— Llavors es pot concebre realment el desenvolupament tecnològic industrial completament al marge de les iniciatives de militarització de l'espai?

— Sí, el que passa és que estem en una dinàmica històrica en la qual resulta difícil pel fet que fa massa anys que les tècniques militars i les necessitats d'armament han estat els elements fonamentals del desenvolupament tecnològic. Avui dia, prescindir totalment de la indústria armamentista per impulsar els esforços de tecnològització crec que és impossible. Hem de ser realistes i el que hem d'aconseguir és la transformació progressiva d'aquestes iniciatives en el terreny militar adaptant-les a les necessitats de desenvolupament de la vida social i prescindint poc a poc de les finalitats estrictament defensives per les quals s'han creat o s'estant creant.

— Li sembla que l'economia nord-americana continua sent la locomotora de la industrialització mundial?

— En gran mesura sí: tant la indústria com el mercat nord-americà, perquè el que és més important dels Estats Units és sobretot la seva extraordinària capacitat de mercat, i en

aquest sentit el potencial econòmic nord-americà és, sense cap mena de dubte, no sé si l'única locomotora però sí la més important d'elles.

— Pel que fa als suposats relleus japones i alemany en l'esforç d'encapçalar la cursa de la industrialització occidental i arrossegar la resta dels països d'aquest bloc ¿És ara com ara factible això o potser ho impedeix alguna cosa, com ara el seu migrat potencial militar-industrial?

— Bé, jo crec que el cas japonès és un cas clar, i l'alemany també; tots dos cassos molt clars, que il·lustren molt bé el que deia abans del mercat nord-americà. Ni els mercats interiors japonès ni l'alemany, per bé que el nipó és molt important quant a nombre, no són suficients per poder aguantar un nivell de desenvolupament i un progrés tan ràpid com el nord-americà. Això és el que ha explicat i el que ha obligat que, per exemple, la indústria de la República Federal d'Alemanya estigui més dedicada a l'exportació que ho està la pròpia indústria dels Estats Units. És a dir, el comerç exterior de la RFA és molt més important que el comerç exterior dels Estats Units perquè l'estat nord-americà, malgrat la seva influència molt poderosa en el mercat mundial, consumeix a l'interior la major part de la seva producció. Per tant no hi ha dubte que això frena la pròpia capacitat productiva no només alemanya, sinó britànica, francesa i d'altres primeres potències d'Occident, i per superar aquesta limitació a cadascun d'aquests països només els queda la possibilitat de crear un espai econòmic europeu conjunt.

— **Ateses les condicions d'una certa precarietat econòmica dels Estats Units —reflectides en l'enorme dèficit públic i la baixa en la cotització del dòlar— que no l'impedeixen, malgrat tot, de continuar desenvolupant el seu potencial industrial, potser és que al capdavant és només el complex militar-industrial que determina el gra de salut de Washington?**

— No. Jo crec sincerament, i ja ho he anat exposant, que al marge de la gran importància que té aquest complex militar nord-americà, la base de la seva economia és una riquesa extraordinària de recursos del país i sobretot, ja ho he dit, l'amplitud en volum i en capacitat de consum, del seu mercat. El mercat nord-americà és un fenomen irrepètible en aquests moments i és aquí on hi ha la base de tot el desenvolupament industrial del país, que després ha estat complementat amb molts altres àmbits d'exploració externa, d'altres mercats i també d'aquest complex relacionat amb els arsenals, la importància dels quals no s'ha de menystenir ni exagerar.

— **Ser un apòstol de les noves tecnologies vol dir ser-ho també de les multinacionals?**

— No té res a veure una cosa amb l'altra. El que sí crec és que cada cop els països depenen més de la tecnologia per al seu desenvolupament. Així com en altres èpoques els països eren més rics o més pobres si tenien més o menys recursos naturals, en aquest moment els rics són els que tenen més tecnologia i els pobres els que no en tenen. Nosaltres, vull dir els espanyols, no en tenim prou i llavors la tecnologia es pot obtenir per dos camins diferents: o bé creant-la o bé rebent-la. Aquí s'ha de fer un esforç extraordinari perquè l'estat espanyol creï molta més tecnologia del que fins ara s'ha estat desenvolupant: no tenim prou investigació, ni prou activitats de recerca, ni res per l'estil. I el pitjor de tot és que no serem capaços de desenvolupar nosaltres sols i en pocs anys aquesta nova tecnologia per més esforços que hi dediquem. El problema, però, no afecta només Espanya. Passa el mateix a la majoria dels països europeus. Aquí, és clar, és un problema més agreujat perquè estem més endarrerits en aquest terreny. Però ni França, ni el Regne Unit, ni la RFA, ni cap altre país d'Europa no està en condicions de desenvolupar ell sol tota la tecnologia que necessita. I, per tant, és impres-

cindible acceptar una col·laboració tecnològica, aquí, d'empreses no-espanyoles. Si ens quedéssim tancats en el nostre reducte utilitzant només aquella tecnologia que fóssim capaços de desenvolupar nosaltres sols, aniríem perdent cada cop més posicions.

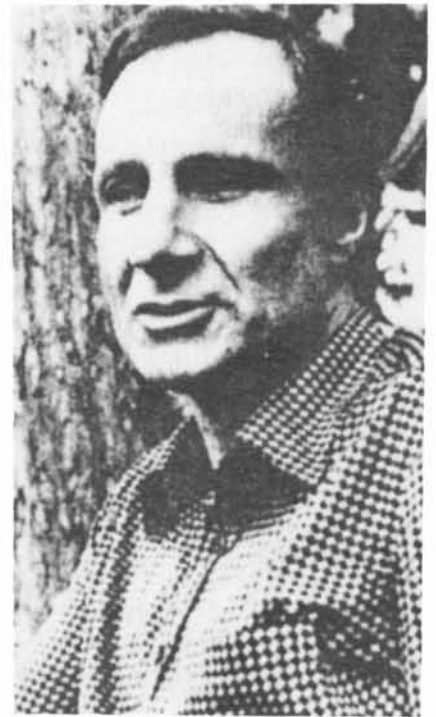
— **El desenvolupament industrial no es fa massa sovint al preu d'enfonsar els països subdesenvolupats cada cop més? El cas de l'abaratiment constant de les primeres matèries que exporten molts dels països subdesenvolupats o en vies de desenvolupament és potser l'exemple més colpidor d'aquesta anòmala situació.**

— Jo crec que és imprescindible de fer, en els pròxims anys, un replantejament a fons de les relacions entre desenvolupament i subdesenvolupament perquè, és aquí on rau la base del desequilibri absolut a nivell mundial. Tot el món del Nord, tant del bloc de l'Est com de l'Oest, no només no ha establert cap sistema de relació econòmica eficaç amb el sud, que ajudi a sortir del subdesenvolupament sinó que encara se'ls està enfonsant més i més. I això està passant purament i simplement pel «cofoisme» dels països desenvolupats sense que s'adonin que en cas de mantenir-la així molt més temps, aquesta situació de «cul-de-sac» acabarà explotant i ho farà amb un esclat de gran violència. Crec, així, que és imprescindible que unes noves regles del comerç i de l'intercanvi internacional s'implantïn sense trigar més per poder valoritzar adequadament aquells recursos dels països més desprotegits econòmicament per poder establir una relació d'intercanvi que els permeti poc a poc de remuntar el seu nivell de vida, econòmic i cultural. Aquest és, sense cap mena de dubte, el repte més gran que té plantejat la humanitat per als pròxims anys.

— **El desenvolupament industrial es fa també al preu d'un cost molt elevat en el nombre de població activa aturada. Des d'aquest punt de vista la tecnologia no és una font d'atur i per extensió un factor de destabilització econòmica?**

— Un dels factors de la producció que cada vegada va reduint la seva importància relativa és el treball —en el sentit de treball directament productiu en el procés industrial. Jo crec que això no s'ha de considerar dramàtic. Una altra cosa és que ens calgui fer l'esforç necessari per preparar-nos. Al capdavant, l'evolució de la societat, en

el sentit que es pugui obtenir un nivell de vida satisfactori per al seu conjunt, amb menys hores de treball, això crec que és bo. El problema és que no estem socialment organitzats i no estem per tant, fent un repartiment adequat del treball, i això està creant la situació de pluriocupació d'unes persones i de desocupació d'unes altres. És un procés històric irreversible i bo que cada vegada es treballi menys, si sense tant esforç s'aconsegueix generar la mateixa riquesa, llavors el que ens hem de plantejar és de trobar els sistemes alternatius de repartiment equitatiu d'aquesta riquesa i de repartiment del treball. Per

Joan Majó

tant, aquí hi ha un problema de no-adaptació dels nostres sistemes socials, culturals, etc., a una realitat que s'anirà imposant a poc a poc i en la qual es necessita menys aportació de treball per mantenir un cert nivell de vida d'una societat.

— **Vostè doncs, en definitiva, aposta sense cap mena de recel pel desenvolupament de les noves tecnologies malgrat tots els riscos que comporten?**

— Hi aposto sense temor de cap mena, però sempre tenint en compte que la seva aplicació ha de comportar de forma paral·lela un replantament d'alguns dels esquemes socials i culturals perquè, sinó, aquestes noves tecnologies poden ser un objectiu de cada vegada més riquesa però cada cop més mal repartida. ■

Jordi Duch i Sesplugues

URSS-ESPAÑA: DIEZ AÑOS DE COOPERACIÓN ECONÓMICA

Por Konstantin Arguir, secretario responsable de la parte soviética en la Comisión Intergubernamental Mixta Soviética-Española para la Cooperación Económica e Industrial.

El restablecimiento de las relaciones diplomáticas entre la Unión Soviética y España, en febrero de 1977, estimuló poderosamente la colaboración bilateral en la esfera de la economía.

Cabe señalar que las relaciones comerciales entre algunas firmas españolas y entidades soviéticas de comercio exterior existían ya antes y, hacia febrero de 1977, se habían desarrollado notablemente. Sin embargo, no tenían un carácter amplio y las operaciones de exportación e importación eran inestables.

La firma del primer acuerdo comercial en la historia de las relaciones soviético-españolas (septiembre de 1972) y del primer protocolo sobre la institución de representaciones comerciales en las capitales de los dos países, dieron inicio a cambios serios y positivos.

El acuerdo creó la base jurídica para las relaciones comerciales y sirvió de estímulo al desarrollo de la iniciativa de los empresarios españoles y las entidades soviéticas de comercio exterior. Esto, naturalmente, contribuyó a ampliar la nomenclatura de mercancías y aumentar el comercio. Si en 1958, éste fue de 9,5 millones de rublos (1 rublo = 200 ptas, aproximadamente) y, en 1973 de 40,6 millones de rublos, en 1977 el volumen del comercio aumentó en 5,6 veces. Entre los promotores del comercio soviético-español figuran «Tabacos de Filipinas», «Prodag», «Waimer», «Carbonell», «Eximgold» y «Epir».

En 1971, a estas compañías se adhirió «Sovispan», la primera sociedad anónima soviético-española, fundada para atender y reparar los barcos pesqueros soviéticos.

En 1975, comenzó a funcionar la Comisión mixta soviético-española para controlar el acuerdo comercial, importante instrumento de la cooperación económica.

El restablecimiento de las relaciones diplomáticas en 1977 creó condiciones suplementarias para ampliar las relaciones comerciales entre firmas españolas y entidades soviéticas de comercio exterior. La normalización en el terreno político repercutió positivamente en el comercio, que comenzó a crecer establemente y el balance del comercio exterior empezó a equilibrarse a cuenta de las crecientes exportaciones españolas, a la vez que se operaron cambios positivos en la estructura del intercambio comercial. Aumentó la parte correspondiente a los productos de las ramas transformadoras de la industria, a la maquinaria y equipos. En gran medida esto se debió a la institución de cuatro compañías anónimas mixtas: «Vitamac», «Maderas Rusas», «Soquimex» e «Intramarc». En Moscú se inauguraron representaciones del Banco Exterior de España y del Banco Hispano-Americano, así como de las compañías «Epir», «Prodag» y «Siex».

La institución de los comités soviético-español y español-soviético para coadyuvar al desarrollo del comercio (1976), adjuntos a la Cámara de Industria y Comercio de la URSS y al Consejo Superior de las Cámaras Oficiales de Comercio, Industria y Navegación de España, contribuyó a desarrollar los contactos entre círculos de negocios e industriales de ambos países.

Se comenzó a practicar de manera más amplia el intercambio de exposiciones comercial-industriales de carácter nacional y especializado, de delegaciones de círculos de negocios, a efectuar simposios. En 1978, en Moscú se celebró la primera exposición industrial española, en la que participaron cerca de 70 firmas españolas.

En 1979, 1981 y 1984, en la Feria Internacional de Barce-

lona se organizaron exposiciones nacionales de la URSS.

Los cambios operados en la estructura orgánica de las relaciones económicas soviético-españolas contribuyeron a que en 1981 el volumen del comercio mutuo alcanzara su más alto nivel (649,4 millones de rublos, incluidas las exportaciones soviéticas, 274,2 millones de rublos, y las exportaciones españolas, 375,2 millones de rublos).

En 1981, en el comercio entre los dos países se creó una estructura de intercambio más o menos estable. Entre las mercancías soviéticas de exportación figuraban máquinas-herramienta de cortar metales, equipos de forja y prensa, de minería, rodamientos, tractores y distintos aparatos médicos.

Alcanzaron un volumen considerable los envíos de petróleo y sus derivados, chatarra de metales ferrosos, madera aserrada, artículos químicos y otras mercancías.

En las importaciones soviéticas ocuparon un importante lugar máquinas y equipos, laminados de metales ferrosos, productos químicos, cítricos, aceites vegetales, vino y curtidos.

En septiembre de 1983, en Madrid se celebró la VI reunión de la Comisión mixta para controlar el cumplimiento del acuerdo comercial. Al analizar el estado del comercio bilateral las partes llegaron a la conclusión de que su ensanchamiento podía lograrse sólo con la firma de un acuerdo sobre el desarrollo de la colaboración económica e industrial, lo que se hizo en febrero de 1984. A tenor de él se efectuaron dos reuniones de la Comisión intergubernamental para la colaboración económica e industrial, respectivamente en Moscú y Madrid. En ellas se decidió preparar un programa de cooperación económica e industrial a largo plazo y se creó un grupo para maquinaria y equipos en el marco de la comisión.

En junio de 1985, con la colaboración de la CIC de la URSS, en Madrid se efectuó un seminario para firmas y organizaciones españolas sobre el tema «Cómo comerciar con la Unión Soviética», al que asistieron cerca de 200 representantes de círculos españoles de negocios. Ese mismo año, el volumen del comercio mutuo alcanzó la cifra de 589 millones de rublos.

Los primeros meses de 1986 fueron muy esperanzadores para el comercio mutuo. El primer paso importante por el camino del desarrollo de las relaciones económico-comerciales soviético-españolas fue la visita que en marzo del mismo año efectuó a la URSS una delegación de círculos de negocios de España encabezada por José María Cuevas, presidente de la Confederación Española de Organizaciones Empresariales. La visita mostró el gran interés que los círculos de negocios de los dos países manifiestan por desarrollar relaciones económicas bilaterales a largo plazo. El resultado de esta visita fueron los simposios efectuados en la URSS sobre los temas: «Equipos para producción de formas prensadas» (firmar «Matrices»), «Construcción naval de España» (INI), «Máquinas herramienta de la firma Atera», así como la participación de firmas españolas en las exposiciones internacionales efectuadas en la URSS: «Comunicaciones-86», «Aluminio-86», «Transporte ferroviario», «Inprodorgmash-86» y «Sudotécnica».

En mayo de 1986, tuvo lugar una visita oficial del presidente del Gobierno de España, Felipe González, a la URSS, durante la cual se examinaron ampliamente el estado y las perspectivas de la colaboración económico-comercial.

En el protocolo sobre el desarrollo de la colaboración económica e industrial entre la URSS y España, suscrito durante la visita, se expresó la convicción de que existen premisas para seguir desarrollando las relaciones económico-comerciales, sobre todo en la esfera de la construcción de maquinaria, la automatización, las industrias química y petroquímica, la industria ligera y el complejo agroindustrial.

(continúa a la pág. 5)

finals del 86, tancà amb 100.000 milions de dòlars. Com a conseqüència de la proximitat amb els EUA —tant geogràfica com social—, el Pla Baker ha estat una injecció, almenys sobre els papers, per tal d'amortiguar la crítica trajectòria econòmica que viu el país arran de la crisi del petroli. Els 29.000 milions de dòlars, en tres anys, tal com estipula el Pla Baker, es donaran solament a aquells països que es comprometin a executar ajustaments en els programes econòmics de cadascun dels estats deutors. Mèxic és el primer país que s'ha vist afectat pel Pla. L'altre qüestió és quan cobrarà els diners, ja que hores d'ara no ha vist ni cinc cèntims.

Argentina, tercer país deutor del continent sud-americà, de ben segur travessa una situació econòmica certament diferent. Això és per dues raons: la primera, perquè és un país més competitiu amb la subsegüent resposta a l'hora d'importar els seus productes; per aquest motiu té una major penetració als mercats que els dos països anteriors. Hi ha, doncs, una possibilitat més real de crear riquesa, i per tant expectatives més solvents de, si bé no reduir el deute, si aturar el seu creixement. Tot i així, no és fàcil i depèn de diversos factors. La segona raó és l'enorme esforç que està realitzant l'administració de Buenos Aires. Darrerament s'ha iniciat la segona fase del Pla Austral sota unes expectatives més o menys satisfactòries. No obstant això, l'import del deute extern sobrepasa els 52.000 milions de dòlars, xifra que indica aproximadament la meitat del total que deu el Brasil i gairebé Mèxic.

Veneçuela és el quart país deutor.

Els prop de 35.000 milions els col·loca en una situació francament dolenta si pensem que les perspectives de la recuperació del petroli, com a país productor que és, no són gaire afalagadores. Les intenses negociacions que manté amb els països rics han madurat en sentit positiu i el resultat de les quals ha estat la renegociació dels dos terços del total del deute, així com una sensible reducció dels tipus d'interès.

La resta de països llatinoamericans no sobrepasa els 20.000 milions de dòlars. Aquest fet no vol dir que no sigui tant preocupant com els quatre ja citats; el que succeeix és que si un país va al dia en el pagament dels interessos, hi haurà també possibilitats favorables a aconseguir diners nous. Un altre aspecte és que el deute va estretament relacionat a les possibilitats econòmiques de cada país, es tenen en compte diversos factors: la productivitat/competitivitat per una banda, i el factor risc per l'altra. En definitiva, cal pensar que un petit país com pot ésser Equador, en proporció, pot estar més temps per recuperar o posar-se al punt zero que no pas els quatre grans abans esmentats. És cert, també, que les xifres canten i que un número de sis xifres de dòlars en deute és preocupant i fins i tot alarmanant, per no dir impagable.

Davant d'aquesta realitat, la cara i creu d'una mateixa moneda, hi ha uns afavorits i uns perdedors en els aspectes socials, polítics i, sobretot, econòmics. Una problemàtica d'aquesta magnitud té incidències en tot el món però hi ha una cosa que s'ha de dir clara: si un país ric té possibilitats de posar en marxa un Banc, i

aquest té suficient força per fer de «prestador», per aquesta mateixa premissa també es podrien reduir els tipus d'interès.

En les Relacions Internacionals no es poder fer prediccions perquè es podrien convertir en anàlisis infundades i, per tant, especulacions futuròlogues sense fonaments científics. Però una altra cosa és denunciar alguns fets que han succeït en la història recent i protagonitzats per les grans potències. Una conseqüència de l'acord de Bretton Woods fou la creació del Banc Mundial el 1944. Ens podríem preguntar si la magna institució té dos tipus de finalitats, una la que queda definida en els seus articles, i l'altra l'espectativa que podia representar per als països més pobres. Amb el temps s'ha demostrat que l'ajut que haurien pogut rebre els més necessitats s'haurà de buscar en altres indrets. I que l'única missió que té com a objectiu el Banc Mundial és la de protegir els interessos econòmics d'aquells que més tenen. Es pot al·legar per contra que molts països endeutats fins les dents de ben segur no n'estarien tant si la seva administració fos un xic més seriosa, és a dir, més representativa de tota la població, amb menys afany de poder polític i econòmic d'alguns dirigents i, en definitiva, sota un règim més pluralista i democràtic. Però aquesta frase anterior no deixa de ser un aspecte gairebé anecdòtic i el problema de fons és la història de la major part dels països del Tercer Món, sintetitzada amb poques paraules: dominació, explotació i bloqueig econòmic. ■

Ramon Roca i Ribó

Documento: Por KONSTANTIN ARGUIR, Secretario responsable de la parte soviética en la comisión intergubernamental mixta soviético-española para la cooperación económica e industrial.

(ve de la pàg. 20)

URSS-ESPAÑA: DIEZ AÑOS DE COOPERACIÓN ECONÓMICA

Se ha ampliado considerablemente la lista de firmas españolas que comercian con entidades soviéticas de comercio exterior. Entre ellas figuran «Querne», «Jumberca», «Kaf», «Inita Eimar», «Tudor», «Tamcos», etc. En las conversaciones se han hecho interesantes propuestas relacionadas con el mutuo envío de mercancías. Todo esto evidencia el interés recíproco en la dinámica y armoniosa cooperación económica-comercial.

Al mismo tiempo cabe señalar que la parte española no ha logrado aplicar una línea encauzada a desarrollar las relaciones económico-comerciales con la URSS sobre la base de

las condiciones establecidas en la cumbre. En julio de 1986, el Ministerio de Relaciones Exteriores de España notificó a la parte soviética sobre la decisión del Gobierno español de interrumpir, desde el 1º de enero de 1987, la acción del acuerdo comercial de 1972. Con la anulación de este acuerdo se liquida la base jurídica contractual de nuestras relaciones y pierde su vigencia el principio fundamental del comercio, el régimen de nación más favorecida.

A pesar de esto la parte soviética está dispuesta a aplicar una política encauzada a fomentar las relaciones económico-comerciales con España.